

Högskoleprovet

©

DELPROV 1: ORD

Anvisningar

Varje uppgift inleds med ett ord i fetstil. Under detta finns fem svarsförslag. Välj det svarsförslag som bäst motsvarar innebörden av det fetstilta ordet. Endast ett svarsförslag är rätt.

Övningsexempel 1

förlå

- A stå ut
- B klara av
- C bli över
- D hjälpa upp
- E räcka till

Förlå betyder ungefär samma sak som *räcka till*. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du först ha markerat det rätta svaret (**E**) i provhäftet och sedan i svarshäftet.

DELPROV 1: ORD				
A	B	C	D	E
1	☐	☐	☐	☒

Övningsexempel 2

mjärde

- A kartställ
- B fiskeredskap
- C utställningsskåp
- D skjutvapen
- E vägbeläggning

En *mjärde* är ett *fiskeredskap*. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du alltså först ha markerat **B** i provhäftet och sedan i svarshäftet.

DELPROV 1: ORD				
A	B	C	D	E
1	☐	☐	☐	☒
2	☐	☒	☐	☐

Alla svar ska föras in i svarshäftet. — Det ska ske *inom* provtiden.

MARKERA TYDLIGT!

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.

Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **30 uppgifter**.

PROVTID: 15 minuter

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

1. sovra

- A söka
- B gömma
- C vända
- D gallra
- E byta

2. nutrition

- A nakenbad
- B jordskalv
- C näringstillförsel
- D myntsamling
- E växthus

3. exkludera

- A utesluta
- B utvidga
- C utjämna
- D utnyttja
- E utebli

4. vända

- A sorg
- B leda
- C avsky
- D plåga
- E skam

5. chic

- A tillgjord
- B självsäker
- C färgstark
- D stilfull
- E utmanande

6. parfait

- A chokladdoppad frukt
- B mandelbakelse
- C fryst efterrätt
- D sockerglasyr
- E syltade bär

7. vittja

- A sänka
- B tömma
- C lyfta
- D pressa
- E krympa

8. lågmäld

- A oberörd
- B förlägen
- C långsam
- D försynt
- E osäker

9. konnässör

- A klåpare
- B givare
- C vinnare
- D kännare
- E ägare

10. decimera

- A utveckla
- B flytta
- C inställa
- D besluta
- E minska

11. sibylla

- A kärleksgudinna
- B sångmö
- C herdinna
- D urmoder
- E spåkvinna

12. ansätta

- A urskilja
- B betvivla
- C angripa
- D intyga
- E anvisa

13. kontraktion

- A sammandragning
- B sammanslagning
- C sammanblandning
- D sammanfattning
- E sammandrabbning

14. tangera

- A snudda vid
- B fylla på
- C gå över
- D reda upp
- E ändra på

15. alltfört

- A ännu
- B ibland
- C genast
- D ofta
- E regelbundet

16. antiklimax

- A dubbelt budskap
- B starkt motstånd
- C oväntad upplösning
- D svår motgång
- E långvarigt lidande

17. proklamera

- A förutsäga
- B tillstyrka
- C försvara
- D tillkännage
- E förbjuda

18. scenario

- A slentrianmässigt uttryck
- B antikt sorgespel
- C tänkbart händelseförlopp
- D oavslutat musikverk
- E avgörande schackdrag

19. oförvitlig

- A oförskämd
- B oklanderlig
- C oförbätterlig
- D oföretagsam
- E orädd

20. tätting

- A tyg
- B fågel
- C blomma
- D vagn
- E trä

21. frapperande

- A ansträngande
- B betagande
- C avgörande
- D frånstötande
- E påfallande

22. förstämning

- A dyster stämning
- B förväntansfull stämning
- C hotfull stämning
- D högtidlig stämning
- E uppskruvad stämning

23. syntax

- A ljudskrift
- B föredrag
- C skrivövning
- D talspråk
- E satslära

24. eruptiv

- A trögflytande
- B lättflyktig
- C vulkanisk
- D kluven
- E utvecklad

25. expatriera

- A förskingra
- B landsförvisa
- C tillintetgöra
- D utforska
- E tvångsinlösa

26. synod

- A kyrkomöte
- B värdeföremål
- C släktträff
- D adelsmärke
- E familjeöverhuvud

27. ovulation

- A barnförlamning
- B ägglossning
- C åderförkalkning
- D förstoppning
- E tandlossning

28. kompatibel

- A förenlig
- B kortfattad
- C orubblig
- D invecklad
- E fullständig

29. subsidier

- A utlåningsräntor
- B förlustavdrag
- C avskrivna skulder
- D bundna lån
- E ekonomiskt understöd

30. flyhänt

- A ilsken
- B otrogen
- C snabb
- D fumlig
- E klåfingrig

Högskoleprovet

DELPROV 3: LÄS

Anvisningar

Provet består av fyra texter från olika ämnesområden. Texterna är skrivna av olika författare och är ibland bearbetade för att passa in i provet.

Till varje text finns det sex uppgifter. Varje uppgift består av en fråga med fyra svarsförslag. Ett av dem är rätt.

Ibland kan du **klart se** att ett av svarsförslagen är rätt och de andra fel. Ibland verkar först flera svar mer eller mindre rimliga. Då måste du, genom att jämföra de olika svarsförslagen, välja ut det svar som **bäst överensstämmer** med innehållet i texten.

Observera att du ska lösa uppgifterna med ledning av den information som ges i respektive text.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. - Det ska ske **inom** provtiden.

MARKERA TYDLIGT!

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt. Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **4 texter** och **24 uppgifter**.

PROVTID: 50 minuter

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

DET SVENSKA NATURARVET

"Svenskarna äro naturälskare", hävdas det i 1940 års utgåva av *Medborgarkunskap*. Det framhålls t.o.m som ett av "de utmärkande dragen i det svenska folklynnnet".

Kanske är det så, kanske inte. Otvivelaktigt är dock att föreställningen om den naturälskande svensken lever i hög-önsklig välmåga och omhuldas i de mest vitt skilda sammanhang. Borta är förvisso de chauvinistiska övertonerna, vi ler åt den sentimentala naturromantiken i Heidenstams-Stenhammars *Sverige*. Men när industrin idag annonserar om uppslutning inför 1990-talet faller man ändå in i en och samma tradition. För det är inte blonda ingenjörer, Asea-robotar eller Ericsson-datorer som illustrerar budskapet utan röda stugor bland glittrande sjöar, skira björkhagar och djupnande granskogar.

Som Sten Selander konstaterade i inledningen till *Det levande landskapet i Sverige* hade inte särskilt mycket förändrats mellan Ansgar och Linné. Trots att nio sekler skilde dem åt skulle båda ha känt sig hemmastadda i varandras landskap. Men *ingen* av dem skulle ha känt igen den svenska naturen ens hundra år efter Linnés död.

1800-talet innebar i alla avseenden ett radikalt brott med tidigare seder och bruk. Skiftesreformerna var givetvis av stor reell betydelse för denna process, men de framstår också som en viktig symbol för själva brytningen och de förändringar i stort och smått som följde. Industrialiseringen var i så måtto en intensifierad fortsättning.

Förändringarna kan mätas på olika sätt, men det är i landskapet som de är tydligast avläsbara. Med en grov förenkling kan man påstå att det var först under 1800-talet som omvandlingen av naturen blev påtaglig inom tidshorisonten för en människas liv. Genom bl.a kvartärgeologins landvinningar blev det klart att naturen var något som förändrades också i ett mycket långt tidsperspektiv och att människan hade en växande betydelse i denna process.

Det är därför logiskt att den första stora reaktionen mot denna omvandling kom under senare delen av 1800-talet. Det är också logiskt att reaktionen under "jubelfesternas tidevarv" kom att få patriotiska förtecken. Naturen fördes in i salongerna och blev en viktig kulturfråga. Att naturskydd borde ses som en underavdelning till kulturminnesvården framgick också av det första naturskyddsupproret, Adolf Erik Nordenskiölds klassiska artikel av 1880:

"I en framtid, som sannolikt ej är långt avlägsen, skall det därför bliva svårt att få en fulltonig föreställning om den natur, med vilken våra stamfäder hade att kämpa deras första strid, som närt nordbons aldrig kuvade frihetskärlek och fostrat dess djärva krigarskaror, som utgjort det vidsträckta museum där alla våra forskare och konstnärer börjat sina studier, som bildar grundtonen i våra skalders sånger, i våra fäders och vår egen livsåskådning."

Att Nordenskiöld beskrev naturen som ett vidsträckt museum är belysande. Termen knyter uppenbarligen an till den institutionaliserade kulturminnesvårdens främsta signum, något som Nordenskiöld i sin egenskap av kulturbärande medborgare måste värda.

Men det är också naturvetenskapsmannen Nordenskiöld som talar till oss, en representant för en verksamhet på stark frammarsch och som med ett annat kulturarv i ryggen - den linnéanska traditionen - ville värna om samlingarna och de ännu vita luckorna i systematiken.

Naturen var en viktig del av nationens själ. Den representerade också oprövat forskningsmaterial. Men naturens kulturella insida hade även en nationalchauvinistisk utsida. I den internationella prestigekampen blev naturen ett viktigt medel för att överglänsa andra. De svenska riksparker Nordenskiöld föreslog förutspåddes bli "bland de mest berömda i Europa" och inte som södra Europas zoologiska trädgårdar, vilka "en skådelysten allmänhet" därnere fick hålla till godo med. Att naturskyddet etablerades med kulturminnesvården som förebild är uppenbart. I förarbetena till den naturskyddslagstiftning som växte fram efter sekelskiftet 1900 talades det uttryckligen om naturen som "fosterländskt åskådningsmaterial" och termerna nationalpark och naturminnesmärke bär också en tydlig museal prägel.

Men varför denna vurm för naturen, vilket ursprung hade den och var den (och är den?) något genuint svenskt? Flera försök har gjorts att se det växande intresset för naturen som ett utslag av en framväxande borgerlig ideologi. Idéhistorikern Karin Johannisson menar att den orörda naturen etablerades som ideal efter sekelskiftet 1800 till följd av en internationell idéströmning som framhävde en individualiserad natur- och människosyn. Den fångade in nya och mera positiva sidor av människans förhållande till den vilda naturen. Den differentiering och subjektivering som utgjorde hörnpelarna i den borgerliga ideologin kom bl a till uttryck i smakförskjutningar av de estetiska normerna. Det sublima och det pittoreska hyllades av borgerskapet som sinnebilder för originalitet och individualism.

Per Forsman går i sin bok *Arbetets arv* ett steg längre och menar att vildmarken under 1800-talet blev en konsumtionsvara och en del av den borgerliga bildningen. Bärarna av den "punschpatriotism" som växte fram kring 1900 lyfte fram naturen som ett klassförsonande medel. En "revolutionsskräck" medförde en medveten estetisk och sentimental idealisering av naturen och det gamla bondesamhället.

Naturidealen överfördes småningom till arbetarklassen på samma sätt som det borgerliga familjeidealet.

Vi kan otvivelaktigt tala om en naturkult under 1800-talet, och att dess tonläge präglades av patriotisk storvulnhet.

Frågan är dock om det påstådda brottet i synen på naturen speglar någon djupare förändring. Natursynsbegreppet har haft vissa svårigheter att förklara det motsägelsefulla förhållandet att de som torgförde naturen i en nationalromantisk retorik också var ansvariga för en tilltagande exploatering av den. Det är också svårt att se hur en allmogерomantisk naturpropaganda kunde dupera ett föga romantiskt proletariat.

Källa: Thomas Hillmo i *Tvärnsnitt* 2/90.

Uppgifter till texten

DET SVENSKA NATURARVET

1. På vilket sätt försöker det svenska näringslivet marknadsföra sin vision av 1990-talet?
 - A Genom att romantisera brytningen med det gamla "allmoge-Sverige".
 - B Genom att knyta ihop dagens teknik med den borgerliga ideologins bildningsideal.
 - C Genom att understryka Sveriges framskjutna ställning inom naturvetenskap och teknik.
 - D Genom att anknyta till förra århundradets naturromantiska strömningar.
2. Vilka konsekvenser fick samhällsförändringarna under förra århundradet för människornas uppfattning om naturen?
 - A Människorna insåg att naturens processer var möjliga att påverka.
 - B Människorna började upptäcka att förändringarna även återverkade på naturen.
 - C Människorna började se den orörda naturen som ett hinder för utvecklingen.
 - D Människorna lärde sig följa naturens lagar och systematik.
3. Vissa moderna idéhistoriker ser idealiseringen av den orörda naturen som en del av en framväxande borgerlig ideologi i Sverige. Hur förhöll sig denna till motsvarande ideologi i andra länder?
 - A Svensk borgerlighet hade ett större intresse för estetik och kultur än andra länders.
 - B Ideologin tog sig svenskt fosterländska uttryck men hade internationellt ursprung.
 - C Ideologin avspeglade en industriutveckling som var specifik för Sverige och i många avseenden en nationell produkt.
 - D Borgerlighetens ideologi byggde på en äldre bildnings- och frihetstradition än i många andra europeiska länder.
4. Varför anses det "logiskt att reaktionen under jubelfesternas tidevarv kom att få patriotiska förtecken"?
 - A Reaktionen mot naturförändringarna kom i första hand från de samhällsgrupper som kände sin forna tillvaro hotad.
 - B Reaktionen skedde inom ramen för den då rådande kulturideologiska strömningen.
 - C Reaktionen var ett uttryck för de lägre samhällsklassernas frihetslängtan och kamp för sin hembygd.
 - D Reaktionen var en följd av att industrialiseringen krävde en allmän höjning av den nationella bildningsnivån.
5. Författaren pekar på att det ideologiska intresset för orörd natur och vildmark under 1800-talet sammanföll med en annan betydande tendens i samhället. Vilken?
 - A Avgörande förändringar inom svensk grundlagstiftning.
 - B Den kulturella blomstringen bland landsbygdsbefolkningen.
 - C Det allt större inflytande som naturvetenskaperna fick.
 - D De ökande klyftorna mellan stads- och landsbygdsbefolkningen.
6. Vilket av följande påståenden om artikelförfattarens syn på exploateringen av den svenska naturen och vildmarken är riktigt?
 - A Han anser att naturskyddsintresset har, tack vare en museal inriktning, räddat stora delar av vår orörda vildmark.
 - B Han anser att naturens exploatering är ett uttryck för klassmotsättningar orsakade av sociala och politiska förändringar.
 - C Han anser att de krafter som mest talat om att värna naturen samtidigt låtit den blir alltmer exploaterad.
 - D Det framgår inte av artikeln vilken åsikt författaren har om exploateringen av den svenska naturen.

FORSKNING OM CANCER

I augusti 1990 samlades specialister inom kemoprevention av cancer till det första internationella mötet inom denna nya, knappt mer än 10-åriga specialitet.

Cancerepidemiologi utgör grundorsaken till att man började leta efter substanser som kan förhindra cancer. Man fann nämligen att incidensen¹ av cancer varierar stort mellan olika befolkningar. Dödligheten i magsäckscancer i Japan är mer än 6 gånger så hög som i USA. Samtidigt är incidensen av tjocktarmscancer mer än 10 gånger så hög i västvärlden som i Nigeria i Afrika. Incidensen av levercancer och matstrupscancer är motsatt mer än 10 gånger så hög i delar av Iran och Kina som i västvärlden. Man finner dessutom vid s k migrationsstudier, dvs när man följer cancerincidensen hos en befolkning som flyttar från Japan till USA eller från Italien till Australien, att cancern förändras efter cirka en generation. Japan-skor, som normalt har mycket låg bröstcancerincidens, får efter en eller två generationer i Kalifornien nästan samma höga incidens som västerländska kvinnor. Sönerna till de japanska invandrarna får dock den västerländska lägre incidensen av magsäckscancer.

Dessa fynd gjorde att man började intressera sig för faktorer i kosten som kunde förklara dessa epidemiologiska skillnader. Kostförändringarnas inflytande kunde även noteras i en så homogen population som isländska kvinnor. På Island var bröstcancer mycket ovanlig fram till andra världskriget. Därefter förändrades diet och livsstil till en mer västerländsk, och då fick de isländska kvinnorna även västerländsk incidens av bröstcancer. Intresset kom naturligt att knytas till kostfaktorer som fiberinnehåll, mängden fett, grönsaker och vitaminrikedom.

Under 70- och 80-talet genomfördes även så kallade fall-kontrollstudier, dvs i en population med ett antal cancerfall sökte man reda på kontrollpersoner med motsvarande kön, ålder och uppväxtmiljö. Diet och levnadsvanor jämfördes mellan de cancersjuka och kontrollgruppen, och man fann då genomgående att de cancersjuka hade ätit en diet med mindre grönsaker och fibrer och mer fett och kalorier. Vid dessa studier gör man s k Odds Ratio kalkyler och finner då ofta att risken att insjukna i cancer vid mindre näringsriktig kost är mer än fördubblad.

Problemet blev nu att finna ämnen i födan som stod för den kemopreventiva effekten och på vad sätt de påverkade. Man behövde experimentella metoder för att kunna undersöka olika substansers förmåga att förhindra cancer. De första modellerna utnyttjade det faktum att man kan framkalla blåscancer eller hudcancer på råttor med kemikalier eller att vissa rättstammar har en mycket hög framodlad ärftlig frekvens av bröstcancer. På dessa djurmodeller kunde man sedan manipulera kosten, tillföra vitaminer, spårämnen eller påverka hormonhalten hos honråttor.

Försöken visade att A-vitamin, s k retinoider, hade en positiv effekt mot framkallad blåscancer och hudcancer. Det kvinnliga könshormonet östrogen visade sig avgörande för att framkalla bröstcancer.

Forskarna insåg att canceromvandling bestod av flera steg med flera års mellanrum. Den inledande förändringen var en *initiering*, dvs en första förändring av en cells DNA. DNA utgör en cells genetiska minne, och denna molekyl styr all tillväxt och ämnesomsättning i en cell. För att cellen skall utvecklas till en cancercell fordras dock fortsatta skador på cellens DNA, detta benämns *promotion*. En canceromvandlande substans kan därmed vara en initiatör eller en promotor, och en

cancerinhiberande² substans kan verka via initiatören eller promotorn.

Djurmodellerna hade dock den nackdelen, att det tog lång tid att utveckla cancer på försöksdjuren, ibland mer än ett år. I stället utvecklades cellkulturer där man kunde tillsätta kemikalier som initierade cancer eller verkade som promotorer på cancerutvecklingen. Dessa cellkulturer kunde ofta inom tre veckor avgöra om en substans kunde inhibera cancer. Denna forskning har visat positiva effekter av betakaroten, A-vitamin, E-vitamin, C-vitamin och även en del läkemedel som är inflammationsdämpande eller slemlösande.

Cancerprevention har ett mycket brett spektrum. Ibland vill man minska cancerutveckling hos utpräglade riskgrupper, t ex rökare, arbetare som exponerats för asbest eller människor med ärftlig benägenhet för cancer. I sådana fall provas dagliga tillskott av syntetiska E-vitamin, A-vitamin och fibrer, dvs snarast en farmakologisk behandling. Man anser sig då också kunna acceptera biverkningar i dessa utpräglade riskgrupper.

För den stora allmänheten däremot är det bättre med ämnen som naturligt ingår i födan. Intresset har då knutits till betakaroten som är det röda färgämnet i morötter och som finns i flera andra frukter och rotfrukter. Betakaroten provas för närvarande av mer än 25 000 amerikanska läkare. Undersökningen har pågått i flera år, men än har ingen minskning av cancerincidensen rapporterats i den behandlade gruppen. Betakaroten tycks huvudsakligen verka på cancer i luftvägar, hud och urinblåsa. Fibrer har prövats av patienter med stor benägenhet att utveckla polyper i tjocktarmen. Behandlingen med fibrer ledde då till färre nya polyper. Detta är ett exempel på att kemoprevention av cancer förebygger ett förstadium till cancer.

Från Kina och Sovjetunionen redovisas undersökningar där man behandlat personer, som löper stor risk att utveckla cancer i matstrupen, med tillskott av vitaminer. Det visade sig dock att den obehandlade kontrollgruppen snabbt tog till sig vanan att äta mer vegetabilier och frukt. Detta kan vara en förklaring till att de vetenskapliga studierna inte kunde påvisa någon skillnad i cancerincidensen. Det var dock klart att bägge grupperna hade lägre cancerincidens än vad som tidigare rått i området. Från Korea och Japan visades positiva effekter vid fall-kontrollstudier av ginseng. Patienter som regelbundet åt ginseng hade lägre cancerincidens än personer som avstod från denna sägenomspunna rotfrukt. Studier har gjorts där A-vitamin eller så kallade retinoider visat sig förhindra cancer, speciellt hos riskgrupper med benägenhet att utveckla cancer i munhåla och luftvägar. Forskarna hoppas att inom en snar framtid kunna gå ut med positiva besked om födoämnen, närmast betakaroten-haltiga grönsaker, vissa sojaprodukter och fiberrika ceralier, som skulle kunna ha en positiv effekt på risken att utveckla cancer. Det måste dock inskräpas att cancer utvecklas hos människan över decennier, så en positiv effekt på folkhälsan låter sig inte avläsas på många år. Det viktiga är dock att man i kampen mot cancer inte kan förvänta sig att segern skall vinnas med förbättrad behandling eller tidig diagnostik av etablerad cancer. Blott prevention kan leda till att sjukdomen elimineras.

Källa: Stig B. Holmberg, *Vår Näring*, 4/90, s 110-111.

¹⁾ incidens = antal sjukdomsfall

²⁾ inhibera = hämma

Uppgifter till texten SKÄNDAREN FRÅN SKÄNNINGE

19. Det finns många anledningar till att Torbjörn Säfve valt att skildra personen Clas Livijn. Vilken av dessa framhåller recensenten speciellt?

- A Livijn uttryckte i sitt författarskap ett starkt socialt engagemang och hyste medkänsla med samhällets utstötta.
- B Livijn kom, bl a genom sitt förhållande till Carl-Jonas Love Almqvist, att betyda en hel del för den svenska litteraturen.
- C Livijn var en motsägelsefull person med slumrande resurser och han hade svårt att orientera sig i konflikten mellan kamp och anpassning.
- D Livijn levde under en stormig tid då livets och samhällets stora frågor ständigt debatterades bland dåtidens intellektuella.

20. Varför blev Livijn utnämnd till generaldirektör för Sveriges fängelser?

- A Han blev alltmer åsidosatt och bortglömd som författare och sökte därför ett nytt område för sin karriär.
- B Han hyste en stark sympati för samhällets åsidosatta och åtnjöt dessutom stort förtroende inom ämbetsmannakåren.
- C Byråkratin inom rättsväsendet ville tysta hans angrepp på misshälligheterna inom fängvården och i stället få honom att ta ansvar.
- D Detta framgår inte av texten.

21. För vilka personer rekommenderar recensenten speciellt boken KUPERAD LEK?

- A Dem som kan känna glädje över att få bekräfta sina egna uppfattningar och ståndpunkter.
- B Dem som är beredda att ta risker och anta nya utmaningar.
- C Dem som är litterärt bevandrade och kan uppskatta social satir och ironi.
- D Dem som behöver få sina ögon öppnade för orättvisorna i samhället.

22. I sin bok låter Torbjörn Säfve Carl Jonas Love Almqvist uttala sig om Livijn. Vad är det Säfve - med Almqvists ord - vill säga läsaren?

- A Att Livijn har rätt i att frihet endast kan tillkämpas och inte erhållas som gåva av överheten.
- B Att Livijn "upptäckt" något som varit känt i urminnes tider.
- C Att Livijn spelat en betydelsefull roll för Almqvists eget författarskap.
- D Att Livijn förlorat sin frihet i ett maskineri som han själv kritiserat som frihetsberövande.

23. Vad är det recensenten framför allt uppskattar i boken KUPERAD LEK?

- A Säfves ansatser till ett filosofiskt nytankande.
- B Säfves träffsäkra satir och förmåga att punktera mytbildningar.
- C Säfves skarpa vidräkning med ett samhälle som trycker ned udda och avvikande begåvningar.
- D Säfves engagemang i huvudpersonens öde och det temperamentsfulla språket.

24. Vad skiljer, enligt recensenten, en god satiriker från en kverulant?

- A Satirikern är långt mera bildad och anpasslig i sitt skrivande.
- B Satirikern är mer konstruktiv i sin kritik och syftar till att åstadkomma en förändring.
- C Satirikern är långt mer medveten om de stora livsfrågorna - frihet, ansvar osv - betydelse.
- D Satirikern utsätter sig hela tiden för svåra och plågsamma vägval, både i livet och skrivandet.

SKÄNDAREN FRÅN SKÄNNINGE

TORBJÖRN SÄFVE:

Kuperad lek

eller

Skändaren från Skänninge

Prisma

Vad är satir? Vill man försöka sig på en grov definition av begreppet kan kanske sägas att satir är en form av militant ironi, en ironi som visar tänderna, och vidare att satirikern har ett bestämt mål för ögonen, nämligen att avskaffa det onda. Men i sin jakt på tvåbent villebråd utan fjädrar förvandlas satirikern lätt till en gallsprängd kveruland, i synnerhet om han får mothugg och tvingas smaka sin egen beska medicin. Det räcker med att hänvisa till exemplet Jonathan Swift.

Ibland kan det hända att satirikern blir ifattsprungen av händelsernas ironi - så var fallet med den länge helt bortglömda författaren och fotnoten i svensk litteraturhistoria Clas Livijn (1781-1844). Som satiriker gick han hårt åt Svenska Akademiens litterära pristävlingar, mycket kanske för att han själv inget pris fick, och skrev det ganska roande stycket "Hvarföre man icke är vaken när man sover" - det var Rådhusrätten som utlyst pristävlingen skrev Livijn. Han angrep samhälleliga förhållanden, i synnerhet orsakerna till den utbredda fattigdomen, han fronderade mot Uppsalafosforismen, göticismen, akademismen och ledargestalterna Tegnér och Atterbom, detta i de två böckerna *Axel Sigfridsson* och *Spader Dame, en berättelse i brev, funna på Danviken*. Den senare boken, eller rättare novellen, får väl betraktas som denna "geniala diletta" litterära huvudverk. En särskilt kär skottavla för Livijn var rättegångsväsendet och det tillkrånglade juridiska språket vars träaktighet han ständigt drev gäck med. Men - har man sett - 1835 blir han generaldirektör över Sveriges fängelser och får det yttersta ansvaret för den fängvård som han tidigare så starkt förhånat. Det i luften uppsträckta helgerånande fingret lägger sig tillrätta på mahognybordet i ämbetsrummet, och detta samma finger inleder nu en horisontellt gnidande karriär längs de snustorra raderna i alla protokoll, memorial och föreskrifter - ack, du öde!

Varför har nu Torbjörn Säfve fastnat för denna bisarra gestalt? Skälen är säkert många, men till en del tror jag det beror på att Livijn är en så tydlig representant för den oförlösta konstnärssjäl som egentligen inte kommer längre än till litterära ansatser all sin begåvning till trots. Dessutom är det ju så vanligt och kanske till och med förståeligt att människan vill få sitt på det torra genom att låta sig begravas i den byråkratiska labyrintens rogivande och svala mörker. Men Säfves konstnärstemperament vill inte utan vidare acceptera sådana kapitulationer, han kräver strid och fortsatt strid, han föredrar den knaggliga, steniga åsnestigen uppför berget Svårighet framför den breda, plana autostradan som ändå bara leder till ett personligt Gehenna. Och ändå tror jag han är fullt medveten om att mannen som valde den svåraste vägen också kan ha valt fel.

Det är kanske för mycket sagt att Carl Jonas Love Almqvist blev Livijns arvtagare, men sant är nog att Livijn betytt en hel del för Almqvist och därmed indirekt för svensk litteratur. I fiktionsromanen *Kuperad lek* har också Love en nästan lika framskjuten plats som Livijn själv. I boken säger Love med adress till Livijn: "Du pekar på den alltför välorganiserade statens fientliga konspirationer mot fria individer", och om frihet, både den positiva friheten och den negativa friheten

vilka i och för sig är hopbundna med en gordisk knut, handlar Torbjörn Säfves roman, där finner vi "sakens kärna". Jag kan inte påstå att Säfve tillfört den mångtusenåriga filosofiska diskussionen om viljans frihet något helt avgörande nytt när hans konklusion blir att vår vilja är både fri och ofri. Det har t ex Harald Ofstad utrett på ett filosofiskt mer tillförlitligt sätt. Dock -Torbjörn Säfve skriver skönlitterära romaner, inte fackfilosofiska böcker. Ändå tror jag att följande mening gott och väl kan anses ha hemorts rätt i en filosofisk publikation: Man kan visserligen göra vad man vill, men att *vilja* vad som helst står icke i vår makt.

Nu skall ingen tro att *Kuperad lek* är någon lågmäld resonerande roman. Tvärtom. Med sitt eldfångda språk och ibland med hälarna i vädret förmår han ge nytt, syrerikt blod åt de historiska gestalter och det historiska virrvarr som bröt ut efter freden i Fredrikshamn 1809 då Finland gick förlorat, som det brukar heta. I romanen har vi dem alla: Döbeln, "som fått sitt pannband för att hålla ihop ett spräckt förstånd", Napoleon "den Store Lantmätaren", Ahasverusgestalten överste Gustafsson alias Gustav IV Adolf, Axel von Fersen och hans små motigheter samt inte minst Prinsen av Ponte-Corvo, en viss marskalk Bernadotte som utsågs till tronföljare efter att bl a ha hostat upp åtta miljoner francs för att i någon mån bidra till täckandet av Sveriges utlandsskuld. Men sist och framför allt har vi Torbjörn Säfve själv får man förmoda. Livjin, säger Säfve, "ville riva alla tukthus, både de yttre och de inre", men hans ekvation vilja-men-inte-kunna och kunna-men-inte-vilja gick alltså inte ihop. Torbjörn Säfves ekvation om viljans frihet går heller inte ihop, men det är inget märkligt i det, ty den ekvationen *kan* inte gå ihop eftersom människan råkar bestå av kött och blod mitt i allt det abstrakta. Torbjörn Säfve glaserar inte det ömtåliga, han lyssnar inte stetoskopiskt till kärleken, och därför är hans roman en angelägenhet för var och en som föredrar det oroliga öppna havet framför att simma på grunt vatten i sällskap med vadarfåglar.

Källa: Olav Wiström i *Allt om Böcker* nr 6, 1990

Uppgifter till texten FORSKNING OM CANCER

7. Hur beskrivs det förlopp där en cancer utvecklas?
 - A Som en oförklarlig process vars resultat endast kan konstateras.
 - B Som en kemisk process som orsakas av inflammationer.
 - C Som snabba och okontrollerbara celledelningar vars uppkomst kan vara ärftlig.
 - D Som en stegvis omvandling av cellernas arvs massa.
8. På vilket sätt visade sig *betakaroten* påverka en på konstlad väg alstrad cancer?
 - A Ämnet hindrade cancer att utvecklas.
 - B Ämnet stimulerade celler till delning.
 - C Ämnet ökade cancercellernas ämnesomsättning.
 - D Ämnet förstörde cellernas genetiska kod.
9. Vilken slutsats kan man dra av försöket med fibertillskott i födan hos en riskgrupp?
 - A Fibrer ger vissa biverkningar som måste accepteras.
 - B Fibrer kan ges som ett medel att förebygga förstadiet till cancer.
 - C Fibrer kan ges som ett medel att avbryta celledelningen hos cancerceller.
 - D Fibrer kan ha en effekt, men man har inte lyckats påvisa den.
10. Vilken av cancers många problemområden söker cancerepidemiologin utforska?
 - A De mönster för insjuknande i cancer som finns i olika delar av världen.
 - B De olika cancerformer som kan vara ärftligt betingade.
 - C De smittorisker och smittovägar som olika cancerformer har.
 - D De olika miljögifter som kan ge upphov till cancer.
11. Vad avses med uttrycket *kemopreventiv effekt* av vissa ämnen i födan?
 - A Viss kost kan ge upphov till vissa cancerformer.
 - B Viss kost kan förhindra uppkomsten av vissa cancerformer.
 - C Vissa kemikalier i födan kan förstöra vissa cancerceller.
 - D Vissa kemikalier som tillförts vissa födoämnen kan ge upphov till cancer.
12. Vilket av följande svarsförslag skulle vara den bästa alternativa rubriken till texten?
 - A Cancer - ett hot mot västvärlden?
 - B Cancer - nya mediciner gav falska förhoppningar.
 - C Cancer- kan motas med viss kost?
 - D Cancer - problemet äntligen löst.

DET ALLMÄNNYTTIGA BOENDET

På 40-talet när de första allmännyttiga företagen bildades skulle de spela en central roll i landets bostadsförsörjning. De skulle vara kommunens redskap för att bygga bort trångboddheten och bostadsbristen. De skulle ha en jämn och hög produktion av bostäder, hålla låg hyresnivå, försvara spekulation och erbjuda välskötta bostadsområden.

I dag finns drygt 300 allmännyttiga företag i landet. Dessa äger och förvaltar omkring 870 000 lägenheter i flerbostadshus i ca 4 000 bostadsområden. Det vanliga är alltså att bostäderna finns i små förvaltningsenheter, grannskap. De allra flesta företagen är, efter krisår på 70- och 80-talen, nu på 90-talet ekonomiskt stabila och har en väl utvecklad decentraliserad förvaltning. De håller på att omdanas till moderna serviceföretag som prövar långtgående samverkan med kunden/hyresgästen.

Trots denna positiva utveckling handlar den allmänna debatten om allmännyttans vara eller inte vara. Detta hänger samman med att hela bostadsmarknaden alltmer har blivit som marknaden för renodlade kapitalföremål. Bostaden förväntas ge ett bra "andrahandsvärde" och bidra till förmögenheten. Småhusmarknaden har genomgått en snabb utveckling i denna riktning. Detsamma gäller bostadsrätterna sedan den fria handeln blev godkänd. Det drabbar främst unga som vill in på bostadsmarknaden och äldre med små ekonomiska resurser.

Många är också ute efter att få del av de fastighetsvärden som de allmännyttiga bostadsföretagen besitter. Värden som har byggts upp av hyresgästerna, staten och bostadsföretagen. Företagarförbundet föreslog för något år sedan att fastigheterna skulle säljas ut, så att kommunerna kunde minska eller helt slopa kommunalskatten. LO föreslog nyligen att hyresgästerna skall få ta ut sin del av fastigheternas värdestegring i reda pengar. En del kommuner vill sälja ut företagens fastigheter för att finansiera kommunala åtaganden. En utförsäljning skulle skapa problem och förstöra något som är under positiv utveckling. Många har inte den insats eller lånemöjlighet som utförsäljningen kräver. Dessutom finns de flesta allmännyttiga bostäderna inom områden som planerats för en gemensam förvaltning, och där förvaltningen nu utvecklas. Kommunerna har ansvar för att alla skall ha möjlighet att bo i en egen bostad. Även människor som är i behov av vård och stöd skall kunna bo hemma och slippa hamna på institution.

De kommunala bostadsföretagen har till huvuduppgift att tillhandahålla ett varierat utbud av hyresbostäder som är attraktiva för alla - gamla och unga, fattiga och rika. De skall erbjuda service som svarar mot vad hyresgästerna vill ha och är beredda att betala för. Dessutom skall allmännyttan ta sin del av det sociala ansvaret och också erbjuda bostäder till dem som behöver stöd för att klara ett vanligt boende. Äldre, handikappade och psykiskt sjuka bor i dag i större utsträckning hos allmännyttan än någon annanstans. Äldre, som blivit ensamstående och inte längre klarar av att bo i småhus, flyttar ofta till allmännyttig hyreslägenhet. Handikappade anvisas bostäder i det allmännyttiga beståndet. Psykiskt sjuka flyttas ut från institutionerna till egna bostäder eller gruppboenden hos allmännyttan. För att dessa människor skall kunna leva tryggt fordras att service och vård finns att tillgå i området där de bor. Andra som behöver särskilt stöd är vissa invandrare. Kommunerna skulle klara bostadsförsörjningen för dessa "särskilda grupper" bättre om de samverkade med sina bostadsföretag. De kommunala bostadsföretagens kunskap om förhållandena i bostadsområdena borde vara ett självklart underlag i den översiktliga planeringen. Det gäller ju att fördela resurserna så att serviceförsörjningen blir tillräcklig i alla områden.

För att inte "överbelasta" ett område med för många som behöver stöd och vård är det viktigt att bostäderna förmedlas mot bakgrund av god kunskap om hur hushållssammansättningen är i området. Visserligen förmedlas endast 100 000 bostäder per år av de kommunala bostadsförmedlingarna - knappt en femtedel av de bostäder som byter ägare eller hyresgäst per år. Men av dessa kommer hela tre fjärdedelar från allmännyttan. I många kommuner får förtursfall alla ledigblivna lägenheter, vilket ökar segregationen och bidrar till att vissa områden blir oattraktiva och i värsta fall helt stämplas ut. För att råda bot mot denna förödande förmedling är det nödvändigt att bostadsföretagen får ett avgörande inflytande över förmedlingen av sina bostäder. Dessutom borde de få erbjuda sina hyresgäster möjlighet att byta bostad inom det egna beståndet. De borde till och med få förmedla byten från äganderätt och bostadsrätt till hyresrätt inom sitt bestånd.

Om vi nu vidgar perspektivet och ser framåt, är det säkert så att behovet att samverka för att skapa goda bostadsmiljöer kommer att öka. I den nyligen framlagda storstadsutredningen hävdas att en ny tid är inne. Näringslivet består inte längre av industrier som är beroende av råvarornas lokalisering utan av kunskapsberoende verksamheter. De ser sig om efter den arbetskraft som de vill ha och förlägger sina verksamheter i närheten av deras bostadsmiljöer. Var kan vi då anta att den efterfrågade, välutbildade arbetskraften vill bo? Jo, där de goda bostadsmiljöerna finns.

De kommunala bostadsföretagens uppgift i detta sammanhang blir att tillsammans med kommunerna åstadkomma en del av dessa goda bostadsmiljöer med vackra bostäder, fina utemiljöer, förstklassig service, spännande kulturinslag, goda kommunikationer och sist, men inte oviktigast, goda grannar. Annars finns risken att målsättningen "bra boende för alla" glöms bort av alla och att allmännyttans del av bostadsbeståndet i landet helt kommer att användas för att klara "särskilda gruppers" behov.

De allmännyttiga bostadsföretagen har haft villkor som avviker från dem som gäller för alla bostadsföretag. Många anser att det inte längre är nödvändigt med någon särbehandling av allmännyttan. Det nya bostadsfinansieringssystemet kommer att behandla alla upplåtelseformer i princip på samma sätt. Beskattningen kan på sikt komma att göras lika. Men då måste också det sociala ansvaret fördelas lika mellan olika upplåtelseformer. Möjligheten att sälja och köpa fastigheter samt rätten att bilda dotterbolag och att ingå andra samarbetsformer måste vara lika för alla, och mark för nyproduktionen måste också fördelas rättvist mellan olika byggherrar.

Självständiga men demokratiskt styrda bostadsföretag kan bli kommunernas räddning ur den ekonomiska krisen - inte genom försäljning - utan genom att dessa företag kan ta över och driva kommunal service i bostadsområden. Allmännyttiga daghem är redan på gång, allmännyttig äldreomsorg finns redan delvis. Varför inte allmännyttiga bibliotek? Alla dessa verksamheter kan drivas i överenskommen med kommunen och med stort kundinflytande - eller hellre - med stor delaktighet från dem som nyttjar servicen.

Källa: Margareta Granström och Tomas Lindencrona i *Plan* nr 6, 1990.

Uppgifter till texten DET ALLMÄNNYTTIGA BOENDET

13. Med vilket argument har olika parter motiverat en utförsäljning av de allmännyttiga bostadsföretagen?
 - A Bostadsföretagen är alltför ineffektiva till följd av den långtgående decentraliseringen.
 - B Kommunerna skulle få resurser över till eventuella skattelättnader.
 - C Den stora andelen med stöd- och vårdbehov bland dem som bor i allmännyttiga bostadsområden sänker attraktionsvärdet.
 - D Alla boendekategorier måste få ökade möjligheter att välja bostadstyp och miljö.
14. Till vilken av följande företeelser ställer sig artikelförfattarna kritiska?
 - A Bostadsföretagens hantering av boendeservicen.
 - B Decentraliseringen inom det allmännyttiga boendet.
 - C Näringslivets hantering av kunskapsresurserna.
 - D Den kommunala förmedlingen av bostäder.
15. Med tanke på artikelförfattarnas åsikter, vilken är då den bästa alternativa rubriken till artikeln?
 - A Allmännyttan - motverkar boendesegregationen i samhället.
 - B Bostadsmarknaden - den statliga kontrollen måste minskas.
 - C Allmännyttan - bärkraftigt alternativ till privatiseringssträvandena.
 - D Bostadsmarknaden - stor framtid för investerare och kapitalstarka intressenter.
16. Vilka rättigheter bör enligt artikelförfattarna gälla för allmännyttiga företag i lika hög grad som för andra bostadsföretag?
 - A Rätten att sälja och köpa fastigheter.
 - B Rätten att besluta och ändra byggnadsplaner.
 - C Rätten att besluta om hyror och prissättning.
 - D Rätten att välja finansiärer och köpare.
17. Vilken relativt ny och för planeringen betydelsefull tendens inom samhällsutvecklingen uppmärksammas av artikelförfattarna?
 - A Att företagen är alltmer benägna att förlägga sin verksamhet till orter med attraktiv boendemiljö och arbetskraft.
 - B Att attraktiva bostadsområden alltmer blir föremål för samverkan mellan kommun och bostadsföretag.
 - C Att bostadsmarknaden i allt högre grad anpassas till kraven på vackra bostäder och fina miljöer.
 - D Att nyproduktionen av bostäder ökar mest i de kommuner där verklig konkurrens råder inom byggbranschen.
18. Hur skall man enligt artikelförfattarna komma till rätta med problemet att vissa boendekategorier koncentreras till vissa områden.
 - A Kommunerna bör få allt ansvar för planering av bostadsbyggande och service.
 - B Bostadsföretagen bör överta ansvaret för planeringen av bostadsbyggande och service.
 - C Kommunerna bör få överta ansvaret för förmedlingen av alla nyproducerade lägenheter.
 - D Bostadsföretagen bör själva förmedla bostäderna i det egna beståndet.

Högskoleprovet

©

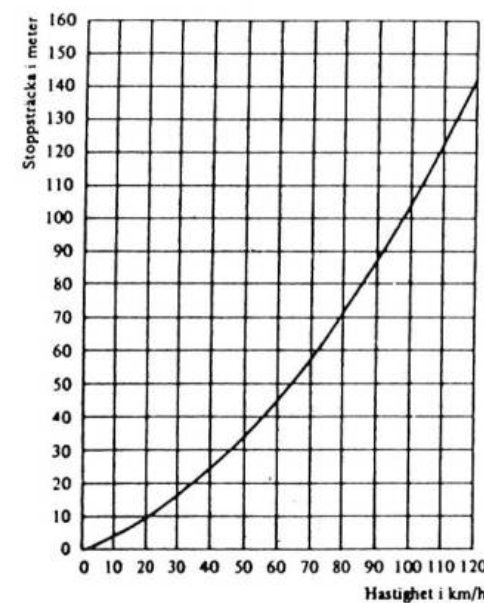
DELPROV 4: DTK

Anvisningar

Provet innehåller diagram, tabeller, kartor och andra grafiska framställningar. Materialet är hämtat från olika källor och eftersom det lyfts ut ur sitt ursprungliga sammanhang har vissa tillägg gjorts för att förklara en del begrepp och förhållanden.

Uppgifterna ska lösas med hjälp av den information som finns på respektive uppslag. Till varje uppgift finns det fem svarsförslag. Ett av dem är rätt.

Övningsexempel

Antag att två bilar, var och en med en hastighet av 100 km/h, riskerar att kollidera kylare mot kylare. Hur lång är den minsta stoppsträcka de tillsammans behöver för att undvika kollision?

- A 90 meter
- B 100 meter
- C 105 meter
- D 190 meter
- E 210 meter

Samband mellan hastighet och stoppsträcka.

I figuren kan du avläsa att stoppsträckan vid en hastighet av 100 km/h är ungefär 105 meter. För att kollision mellan de två bilarna ska undvikas, måste den sammanlagda stoppsträckan vara minst 210 meter. Svarsförslag **E** är därför det riktiga.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. - Det ska ske **inom** provtiden.

MARKERA TYDLIGT!

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt. Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **20 uppgifter**.

PROVTID: 50 minuter

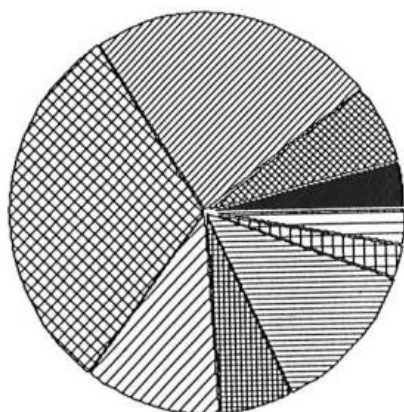
BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

PEDAGOGISKT ARBETE

1975

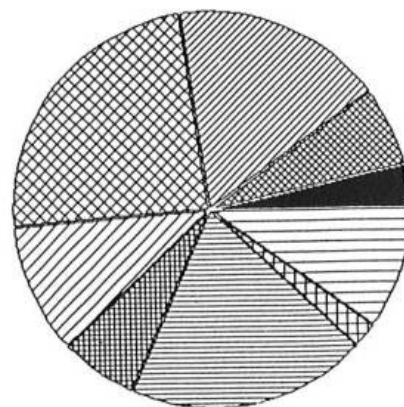
Män 61 769
Kvinnor 89 689

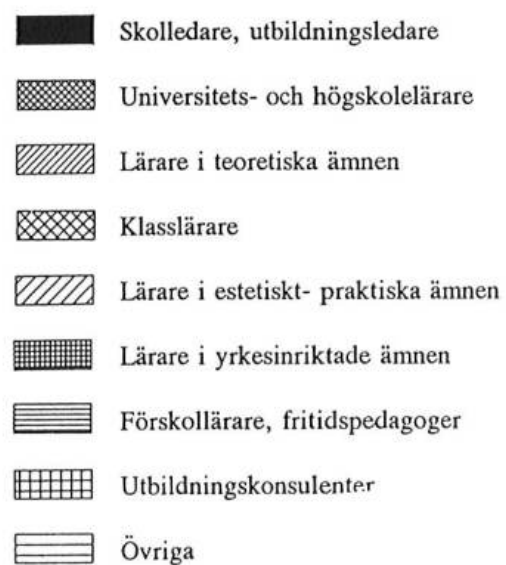
Procentuell fördelning av olika yrkeskategorier bland de förvärvsarbetande med pedagogiska arbeten 1975.

1985

Män 83 890
Kvinnor 167 127

Procentuell fördelning av olika yrkeskategorier bland de förvärvsarbetande med pedagogiska arbeten 1985.

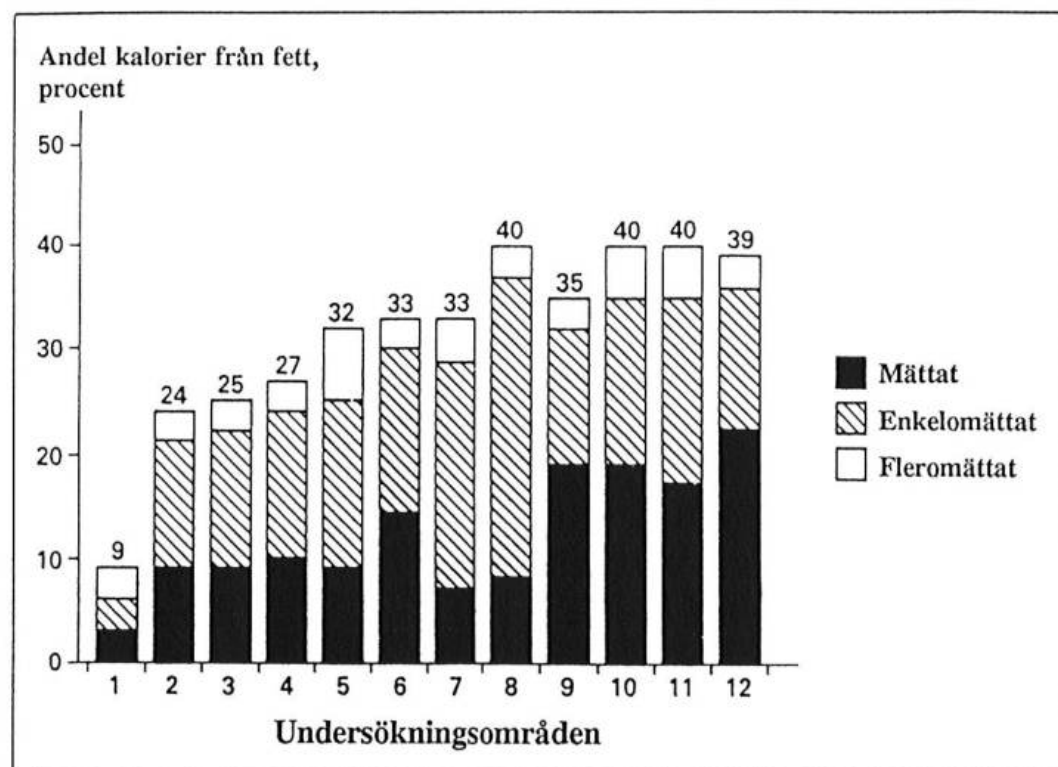

Antal förvärvsarbetande kvinnor inom olika pedagogiska arbeten.

Pedagogiskt arbete	1975	1985
Skolledare, utbildningsledare	860	2 719
Universitets- och högskolelärare	1 899	4 626
Lärare i teoretiska ämnen	16 562	21 566
Klasslärare	36 027	48 450
Lärare i estetiskt- praktiska ämnen	9 628	15 844
Lärare i yrkesinriktade ämnen	1 804	5 925
Förskollärare, fritidspedagoger	18 116	45 913
Utbildningskonsulenter	1 748	2 925
Övriga	3 045	19 159

1. Antalet förvärvsarbetande kvinnor i kategorin "Övriga" var ungefär sex gånger större 1985 jämfört med motsvarande antal 1975. Inom vilka två andra kategorier hade antalet förvärvsarbetande kvinnor blivit något mer än tre gånger större från 1975 till 1985?
 - A Klasslärare och Universitets- och högskolelärare
 - B Klasslärare och Förskollärare, fritidspedagoger
 - C Klasslärare och Lärare i yrkesinriktade ämnen
 - D Skolledare, utbildningsledare och Universitets- och högskolelärare
 - E Skolledare, utbildningsledare och Lärare i yrkesinriktade ämnen
2. Ungefär hur stor del av de förvärvsarbetande med pedagogiskt arbete 1975 respektive 1985 var "Förskollärare, fritidspedagoger"?
 - A 1/8 respektive 1/5
 - B 1/8 respektive 2/5
 - C 1/5 respektive 1/8
 - D 1/5 respektive 2/5
 - E 1/4 respektive 1/2

KALORIINTAG FRÅN FETT

Diagrammet visar andelen kalorier från fett av det totala kaloriintaget för 40-59-åriga män i tolv undersökningsområden från sju olika länder*. Fettet uppdelat på mättat, enkelomättat och fleromättat.

Undersökningsområden:

1 = Japan	7 = Corfu
	8 = Kreta
2 } = Jugoslavien	9 = Västra Finland
5 } = Jugoslavien	10 = Nederländerna
6 } = Jugoslavien	11 = USA
	12 = Östra Finland
3 } = Italien	
4 } = Italien	

* Finland uppdelat på östra och västra Finland
Jugoslavien uppdelat i tre undersökningsområden
Italien uppdelat i två undersökningsområden

Källa: Isacson, S-O. Strategier i kampen mot kolesterolet och åderförkalkningen. Läkartidningen, 1989, 35, s 2825.

Markering: först noggrant nosande på markeringsplatsen, därpå helomvändning och så själva markerandet.

Lek: Uttrarna tumlade runt i vattnet i cirklar och bet efter varandras nackar eller svansar; uttrarna låg på land och försökte bita varandra i hals och strupe; vid ensamlek simmade uttern, jagade sin egen svans eller dök efter kottar, pinnar el dyl som den kastade upp och tog igen.

Källa: Rosendal, E., Sjölin, K., Sandegren, F. Rörelsemönster och markeringsbeteenden hos uttrar i hägn. Naturvårdsverket. Viltnytt nr 27, 1989, s 16 ff.

19. Ungefär hur stor del av sin aktiva tid ägnade ungen i hägn C åt att antingen leka eller att följa någon?

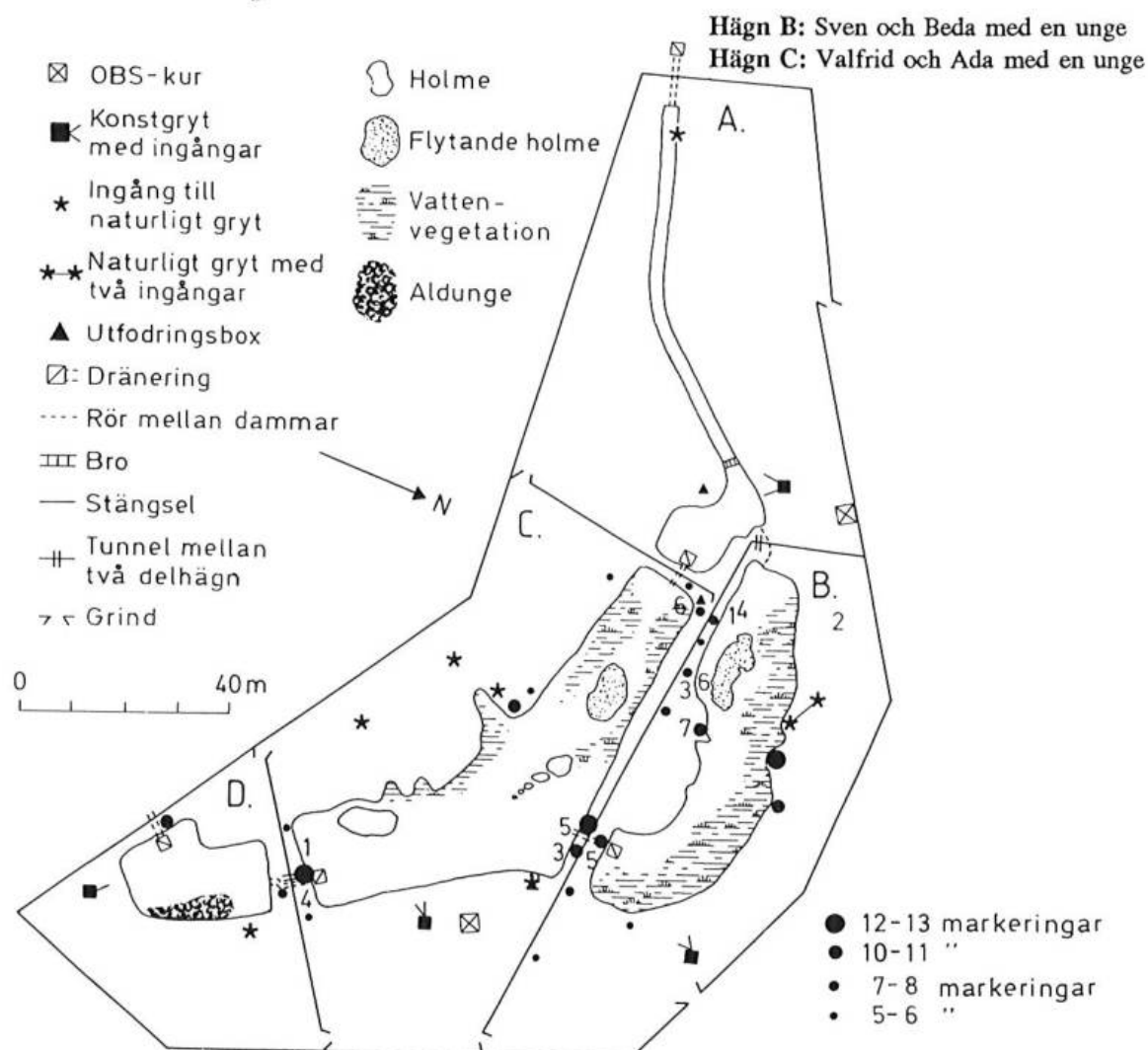
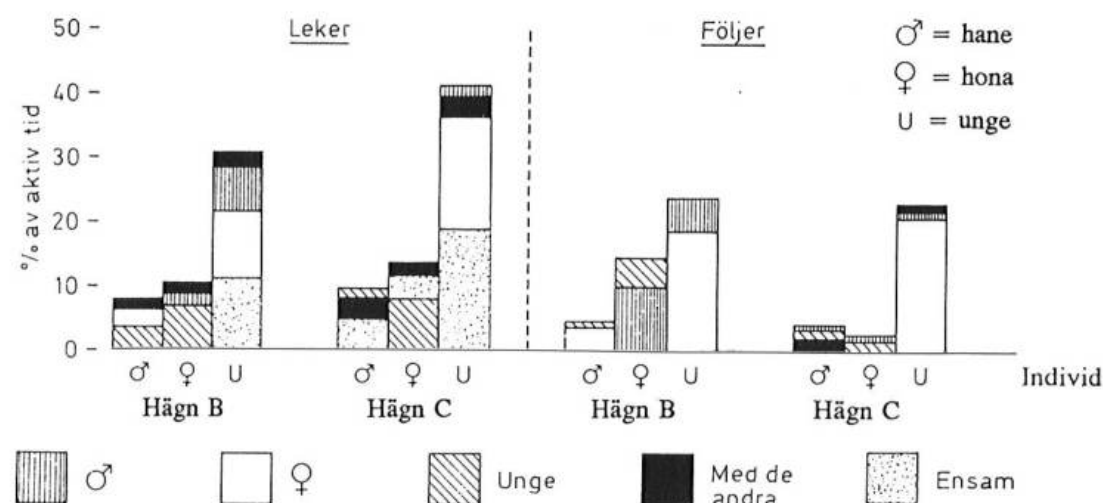
- A En fjärdedel
- B En tredjedel
- C Två femtedelar
- D Två tredjedelar
- E Tre fjärdedelar

20. Ungefär hur stor var den sammanlagda arean av land och vatten i hägn C?

- A 200 m²
- B 500 m²
- C 2 000 m²
- D 5 000 m²
- E 10 000 m²

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

RÖRELSEMÖNSTER OCH MARKERINGSBETEENDEN Hos UTTRAR I HÄGN

Den geografiska fördelningen av större markeringsplatser i fyra olika hägnader (A, B, C, och D).

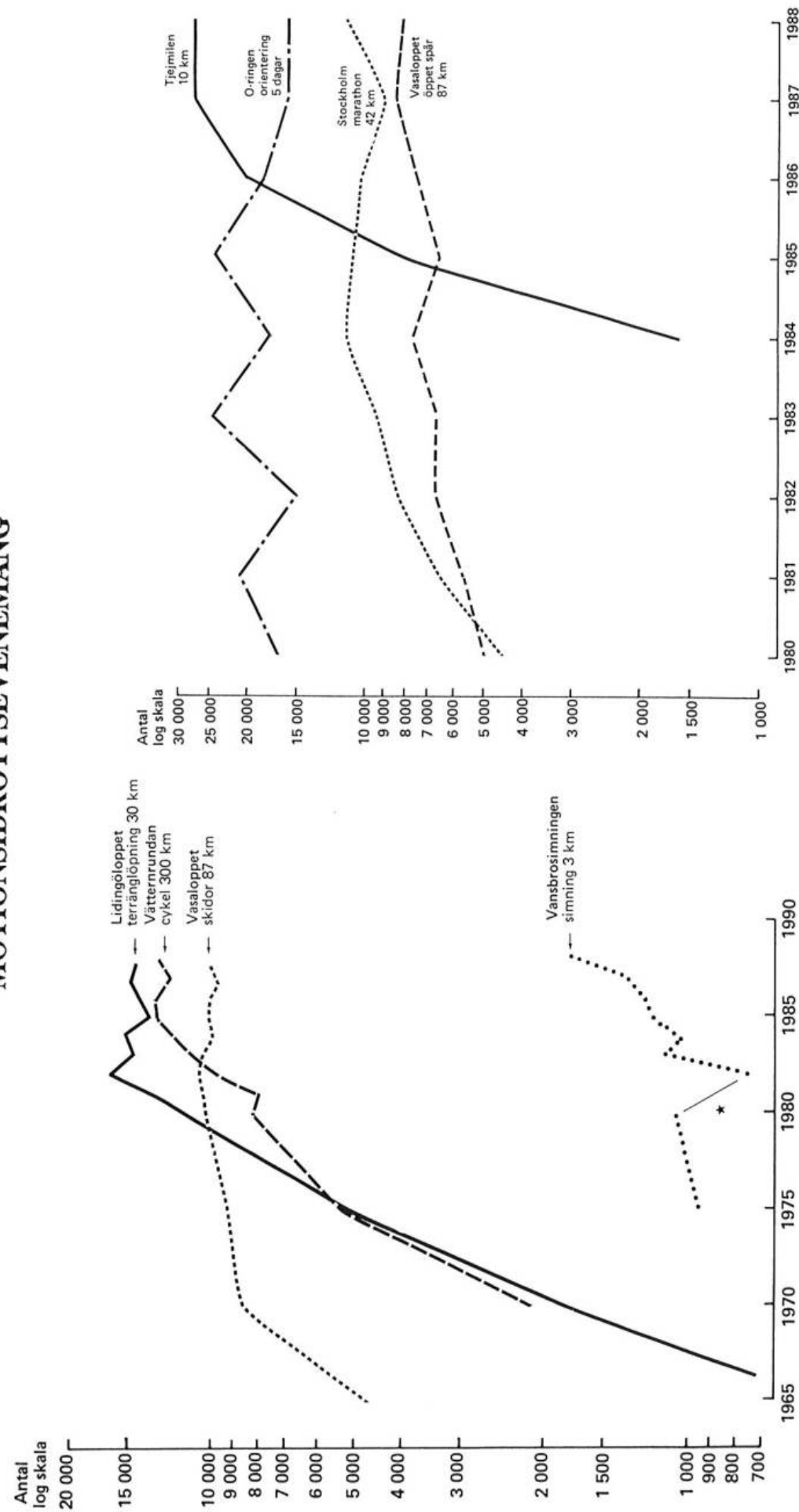
3. I vilket undersökningsområde har män i åldern 40-59 år det högsta intaget av kalorier från fleromättat fett i förhållande till det totala kaloriintaget från fett?

- A Japan
- B Kreta
- C Nederländerna
- D USA
- E Östra Finland

4. Vilket av följande svarsförslag beskriver differensen mellan Corfu och USA vad gäller den andel av totala kaloriintaget som sammanlagt kom från mättat och enkelomättat fett?

- A Den var ungefär 1 procentenhet högre på Corfu än i USA
- B Den var ungefär 6 procentenhet högre på Corfu än i USA
- C Den var ungefär 10 procentenhet högre på Corfu än i USA
- D Den var ungefär 6 procentenhet lägre på Corfu än i USA
- E Den var ungefär 10 procentenhet lägre på Corfu än i USA

MOTIONSIDROTTSEVENEMANG

Antal startande i de s k svenska klassikerna 1965--1988.

Antal startande i några andra större motionsidrottsvenemang 1980--1988.

★ Tävlningen var inställd 1981 p g hög vattenföring och låg vattentemperatur. 1982 var vattentemperaturen också låg, vilket sannolikt medförde lågt intresse för tävlingen detta år.

Källa: SCB. Idrott och motion i Sverige, en statistisk beskrivning, 1989, s 56 f.

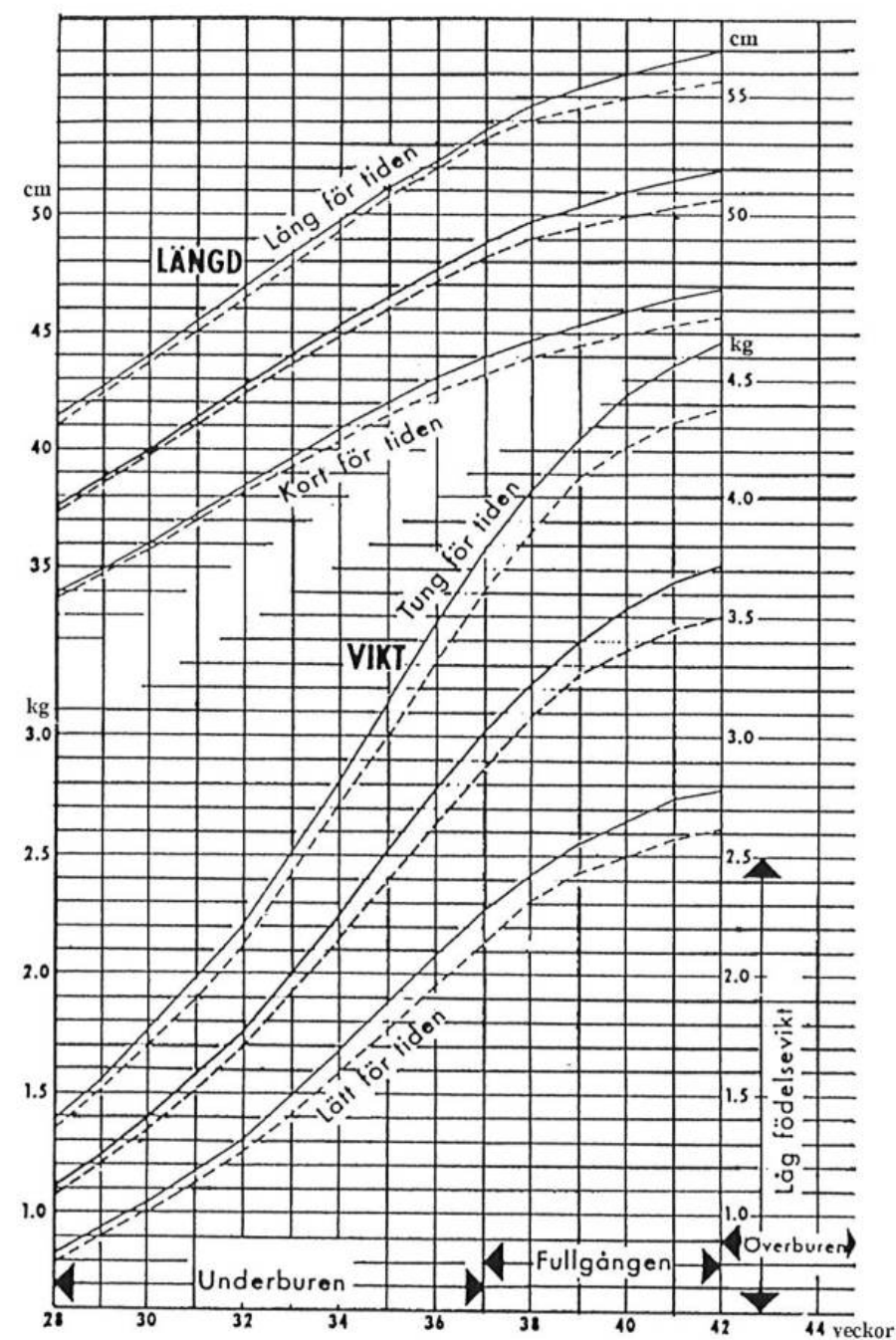
17. Ungefär vilken födelselängd och födelsevikt har, enligt figuren, en flicka som föds i 40:e graviditetsveckan och vars vikt och längd motsvarar kurvans värde för normalstor?

	<u>Födelselängd</u>	<u>Födelsevikt</u>
A	49 cm	3250 g
B	50 cm	3350 g
C	50 cm	3550 g
D	51 cm	3350 g
E	51 cm	3500 g

18. Ungefär hur mycket skiljer det, enligt figuren, i längd och vikt mellan två pojkar, Ante och Jonte, födda i 38:e graviditetsveckan om Antes vikt och längd motsvarar kurvans värde för lång och tung för tiden och Jontes motsvarar kort och lätt för tiden?

	<u>Längd</u>	<u>Vikt</u>
A	9 cm	0,8 kg
B	9 cm	0,9 kg
C	10 cm	1,4 kg
D	10 cm	1,6 kg
F	11 cm	1,7 kg

FÖDELSELÄNGD OCH FÖDELSEVIKT

Födelselängd i cm och födelsevikt i kg för pojkar respektive flickor vid olika graviditetslängder.

Pojkar: hel linje

Flickor: streckad linje

Källa: Tunell, R. Neonatologi. Almqvist & Wiksell Förlag AB, Stockholm, 1991, s 71.

5. Ungefär hur många startande var det totalt i de s k svenska klassikerna 1988?

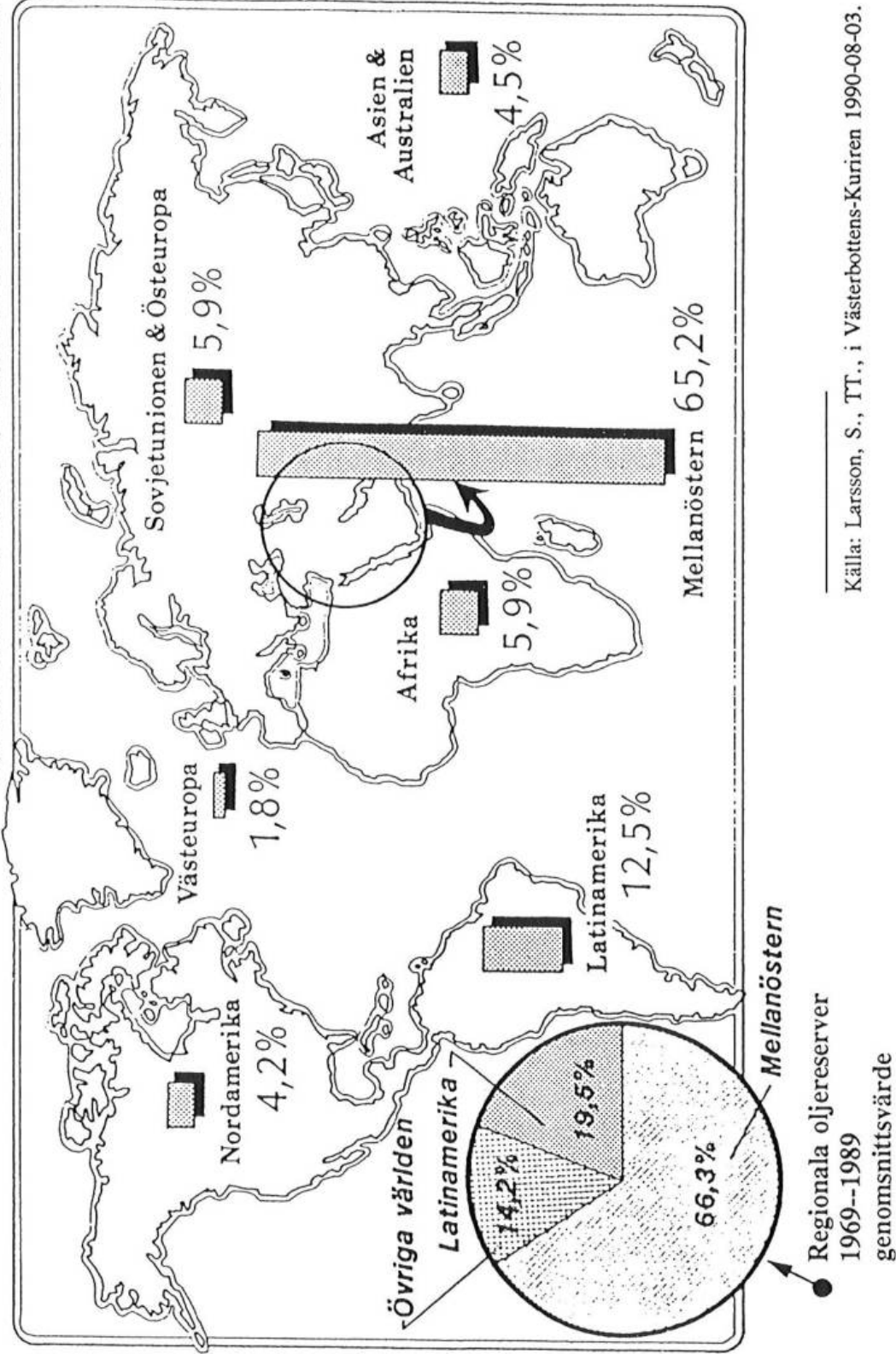
- A 25 000
- B 30 000
- C 40 000
- D 50 000
- E 65 000

6 Vilket motionsidrottssevenemang hade det största antalet startande 1985?

- A Lidingöloppet
- B Vätternrundan
- C Vasaloppet och Vasaloppet, öppet spår
- D Tjejmilan
- E O-ringen

VÄRLDENS KÄNDA OLJERESERVER 1989

1 procent motsvarar cirka 10,4 miljarder fat. Ett fat är 159 liter.

Källa: Larsson, S., TT., i Västerbottens-Kuriren 1990-08-03.

Antal trafikdödade renar i olika polisdistrikt åren 1982 --1988.

Polisdistrikt	Antal dödade renar						
	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Kiruna	155	174	325	138	277	374	313
Gällivare	159	308	412	314	326	381	295
Boden/Jokkmokk	33	46	24	94	117	169	120
Arvidsjaur/Åreplag	195	178	167	212	301	305	247
Haparanda	85	108	169	159	239	239	399
Kalix/Övertälj	63	105	274	296	253	277	344
Luleå	6	10	13	23	17	20	40
Piteå/Älvsbyn	25	48	52	38	85	108	78
Storuman	23	14	141	81	95	153	106
Vilhelmina	198	157	254	151	282	207	182
Lycksele	52	57	55	62	51	97	82
Skellefteå	93	85	122	167	183	193	173
Umeå	19	14	12	30	31	69	85
Östersund	77	41	93	248	147	125	92
Mora/Särna	0	1	0	0	0	5	1
Sveg	50	52	127	90	96	116	84
Sollefteå	8	11	20	27	24	17	33
Ömsköldsvik	-	-	-	6	2	7	18
Totalt	1 241	1 409	2 260	2 136	2 526	2 862	2 692

Källa: Lantbruksstyrelsen. Rennäringsnytt - för landets rennäringsföretagare, Nr 1, 1989, årgång 23.

15. Hur mycket hade antalet trafikdödade renar i Boden/Jokkmokks polisdistrikt ökat, procentuellt sett, om man jämför antalet 1988 med antalet 1984?

- A 200 procent
- B 300 procent
- C 400 procent
- D 600 procent
- E 700 procent

16. För vilken by hade största antalet renar dödats av lodjur, björv, björn respektive örn under 1988 och för vilka ersättning utgått?

	Lodjur	Järv	Björn	Örn
A	Sirkas	Könkämä	Vittangi	Svaipa
B	Könkämä	Svaipa	Malå	Ran
C	Handölsdalen	Könkämä	Vittangi	Mellanbyn
D	Könkämä	Handölsdalen	Malå	Mittådalen
E	Handölsdalen	Svaipa	Vittangi	Mittådalen

ROVDJURSDÖDADE OCH TRAFIKDÖDADE RENAR

Antal rovdjursdödade renar 1988 i Norrbottens län för vilka ekonomisk ersättning utgått.

Fjällsameby	Lodjur	Järv	Björn	Örn	Varg	Totalt
Könkämä	18	348	6	9	-	381
Lainiovuoma	-	45	1	2	-	48
Saariovuoma	2	98	9	-	-	109
Talma	31	98	13	10	1	153
Rautasvuoma	34	102	3	3	-	142
Laevas	13	104	1	8	-	126
Norrkautum	22	141	1	5	-	169
Mellanbyn	7	66	10	26	-	109
Sörkautum	17	160	-	3	-	180
Sirkas	41	191	2	13	-	247
Jäkkäkaska	10	185	18	4	-	217
Tuorpon	13	303	22	20	-	358
Luokta-Mavas	9	132	4	2	-	147
Semisjaur-Njarg	4	190	-	9	-	203
Svaipa	31	428	2	49	-	510
Summa	252	2 591	92	163	1	3 099

Skogsamebyar och byar inom koncessionsområdet

	Lodjur	Järv	Björn	Örn	Varg	Totalt
Vittangi	-	-	69	2	-	71
Gällivare	-	-	1	2	-	3
Serri	-	2	-	-	-	2
Udtja	1	-	8	4	-	13
Stäkke	4	88	-	-	-	92
Maskaur	21	37	2	1	-	61
Östra Kikkejaur	-	8	6	1	-	15
Västra Kikkejaur	2	31	63	3	-	99
Mausjaur	3	9	1	1	-	14
Muonio	-	2	39	-	-	41
Sattajärvi	-	-	8	-	-	8
Tärendö	-	-	3	-	-	3
Korju	-	-	-	-	-	-
Pirttijärvi	-	-	-	-	-	-
Ängeså	-	-	-	-	-	-
Kalix	-	-	-	-	-	-
Liehitjäjä	-	-	1	-	-	1
Summa	31	177	201	14	-	423
Hela länet	283	2 768	293	177	1	3 522

Antal rovdjursdödade renar 1988 i Västerbottens län för vilka ekonomisk ersättning utgått.

Sameby	Lodjur	Järv	Björn	Örn	Varg	Totalt
Gran	43	131	8	35	-	217
Ran	18	190	9	53	-	270
Umbyn	14	71	2	1	-	88
Vapsten	18	44	1	-	-	63
Vilhelmina norra	86	71	33	15	-	205
Vilhelmina södra	40	39	28	9	-	116
Malå	8	12	46	3	-	69
Summa	227	558	127	116	-	1 028

Antal rovdjursdöda renar 1988 i Jämtlands och Kopparbergs län för vilka ekonomisk ersättning utgått.

Sameby	Lodjur	Järv	Björn	Örn	Varg	Totalt
Frostvikens norra	26	11	30	1	-	68
Frostvikens mellersta	22	77	8	20	-	127
Rattevare	38	12	-	-	-	51
Hotagen	7	11	30	7	-	55
Offerdal	27	24	6	2	-	59
Sösjö	66	97	7	11	21	202
Kall	25	-	-	-	-	25
Handölsdalen	253	331	1	13	-	598
Tässåsen	146	22	9	21	-	198
Mittådalen	208	96	1	95	-	400
Tännäs	2	58	-	36	-	96
Idre	-	40	13	39	-	92
Summa	820	779	106	245	21	1 971

7. Ungefär hur mycket större var de kända oljereserverna i Mellan-östern jämfört med de kända oljereserverna i Nord- och Latinamerika sammanlagt år 1989?

- A Två gånger större
- B Tre gånger större
- C Fyra gånger större
- D Fem gånger större
- E Sex gånger större

8. Ungefär hur stora var världens kända oljereserver sammanlagt år 1989?

- A 10 miljarder fat
- B 100 miljarder fat
- C 1 000 miljarder fat
- D 10 000 miljarder fat
- E 100 000 miljarder fat

MAXIMINEDERBÖRD FÖR 30 MÄTSTATIONER 1860–1970

Maximinederbörd för olika månader samt året med den största sammanlagda nederbördsmängden under perioden 1860–1970 för 30 mätstationer i Sverige. Nederbörd i mm.

Station	Jan. nbd år	Febr. nbd år	Mars nbd år	April nbd år	Maj nbd år	Juni nbd år	Juli nbd år	Aug. nbd år	Sept. nbd år	Okt. nbd år	Nov. nbd år	Dec. nbd år	Året nbd år	I-a mät
Karesuando .	64 1959	47 1935	51 1944	53 1964	83 1955	139 1952	151 1899	154 1921	155 1932	104 1967	83 1963	51 1958	579 1932	1879
Jokkmokk ..	80 1923	85 1935	51 1965	101 1910	90 1949	159 1922	155 1944	190 1921	136 1876	124 1942	101 1916	113 1966	735 1935	1861
Haparanda ..	133 1938	111 1935	85 1967	100 1950	81 1957	93 1923	185 1954	163 1931	177 1879	188 1893	119 1877	132 1929	934 1935	1860
Piteå.....	107 1908	84 1879	66 1966	82 1970	75 1869	156 1932	104 1961	158 1954	194 1940	167 1942	129 1861	126 1935	840 1935	1860
Stensele.....	86 1865	65 1870	56 1966	72 1950	88 1938	151 1919	261 1861	211 1921	158 1864	142 1874	91 1915	99 1966	747 1866	1861
Umeå.....	216 1873	124 1873	121 1868	132 1950	110 1967	129 1864	168 1953	199 1960	248 1872	151 1896	132 1910	224 1966	904 1967	1860
Östersund...	77 1959	63 1866	65 1966	75 1945	92 1926	149 1952	168 1950	183 1960	138 1937	107 1942	101 1915	89 1967	758 1960	1863
Härnösand..	147 1959	106 1951	136 1896	122 1959	134 1967	229 1908	186 1898	215 1878	252 1937	223 1885	213 1960	278 1966	1015 1945	1860
Sveg.....	115 1936	62 1951	72 1909	78 1950	106 1926	140 1924	180 1916	183 1960	163 1937	118 1885	102 1910	102 1966	845 1966	1876
Gävle.....	120 1960	81 1866	84 1937	112 1890	103 1870	162 1884	204 1883	187 1912	208 1868	147 1905	171 1944	130 1966	862 1944	1860
Falun.....	98 1860	77 1904	76 1896	87 1890	133 1878	136 1946	179 1861	178 1872	145 1888	109 1916	118 1960	107 1966	844 1966	1860
Uppsala.....	75 1959	85 1877	69 1909	69 1890	120 1890	104 1919	200 1898	158 1960	154 1935	135 1934	104 1944	102 1966	813 1866	1860
Västerås....	83 1899	73 1904	90 1909	87 1890	104 1958	125 1956	160 1877	183 1951	136 1918	108 1967	124 1944	116 1966	798 1967	1860
Karlstad....	122 1936	93 1966	87 1909	103 1882	115 1929	127 1953	194 1882	200 1902	164 1944	167 1935	148 1960	122 1912	937 1882	1860
Stockholm..	91 1959	85 1898	99 1909	83 1970	90 1910	113 1956	192 1960	185 1903	150 1918	144 1885	174 1910	107 1966	801 1960	1860
Örebro.....	106 1959	98 1937	83 1951	91 1950	124 1924	148 1898	205 1877	223 1860	173 1946	128 1929	140 1960	108 1912	895 1960	1860
Nyköping...	113 1867	116 1866	110 1908	79 1890	104 1869	132 1916	154 1883	216 1960	158 1946	138 1885	160 1944	133 1955	842 1944	1860
Linköping...	95 1959	87 1900	66 1937	75 1890	98 1924	144 1862	161 1891	181 1945	148 1918	130 1916	119 1970	95 1915	710 1967	1860
Skara.....	115 1959	96 1966	65 1959	106 1970	130 1969	176 1912	215 1894	167 1912	176 1946	167 1967	110 1963	97 1960	845 1927	1860
Vänersborg..	135 1918	122 1935	92 1937	138 1920	124 1894	160 1927	198 1895	231 1868	186 1957	239 1967	203 1950	152 1949	1087 1890	1860
Jönköping...	82 1931	86 1966	65 1913	83 1920	124 1969	153 1860	157 1883	166 1912	149 1946	140 1970	113 1923	95 1960	756 1927	1860
Västervik...	109 1867	125 1958	109 1909	88 1890	120 1969	131 1926	173 1937	190 1912	154 1946	162 1952	139 1910	112 1937	870 1937	1860
Göteborg...	240 1867	136 1904	121 1872	125 1920	110 1969	140 1912	207 1939	236 1912	219 1876	214 1967	158 1861	142 1909	1183 1866	1860
Vishy.....	97 1959	105 1958	86 1898	78 1920	79 1968	78 1934	188 1907	186 1860	107 1967	166 1952	151 1910	124 1949	720 1912	1860
Växjö.....	99 1875	97 1866	139 1864	84 1920	125 1898	152 1933	139 1887	327 1945	152 1918	140 1952	140 1928	131 1898	961 1945	1860
Halmstad...	107 1931	90 1950	94 1940	139 1920	123 1872	147 1946	227 1930	217 1912	184 1950	184 1934	142 1947	151 1898	1048 1954	1860
Kalmar.....	93 1951	84 1895	101 1909	83 1890	80 1890	112 1862	131 1905	211 1945	140 1910	153 1952	103 1952	80 1965	782 1960	1860
Karlshamn..	107 1968	101 1958	93 1898	111 1920	106 1924	105 1892	136 1968	181 1891	140 1925	141 1932	126 1970	104 1915	774 1968	1860
Kristianstad	102 1945	91 1926	89 1898	97 1920	126 1920	144 1933	173 1959	162 1945	120 1930	139 1932	114 1963	98 1960	782 1927	1879
Lund.....	101 1948	97 1926	102 1970	107 1920	139 1920	170 1945	198 1958	193 1943	138 1872	153 1932	124 1963	107 1967	842 1873	1860

Källa: Ångström, A. Sveriges klimat. Stockholm: Generalstabens litografiska anstalts förlag, 1974, bilaga.

- = Moderata samlingspartiet
- = Folkpartiet
- = Centerpartiet
- = Övriga partier
- = Miljöpartiet De Gröna
- = Socialdemokratiska arbetarepartiet
- = Vänsterpartiet kommunisterna

13. Vilken socioekonomisk grupp avses?

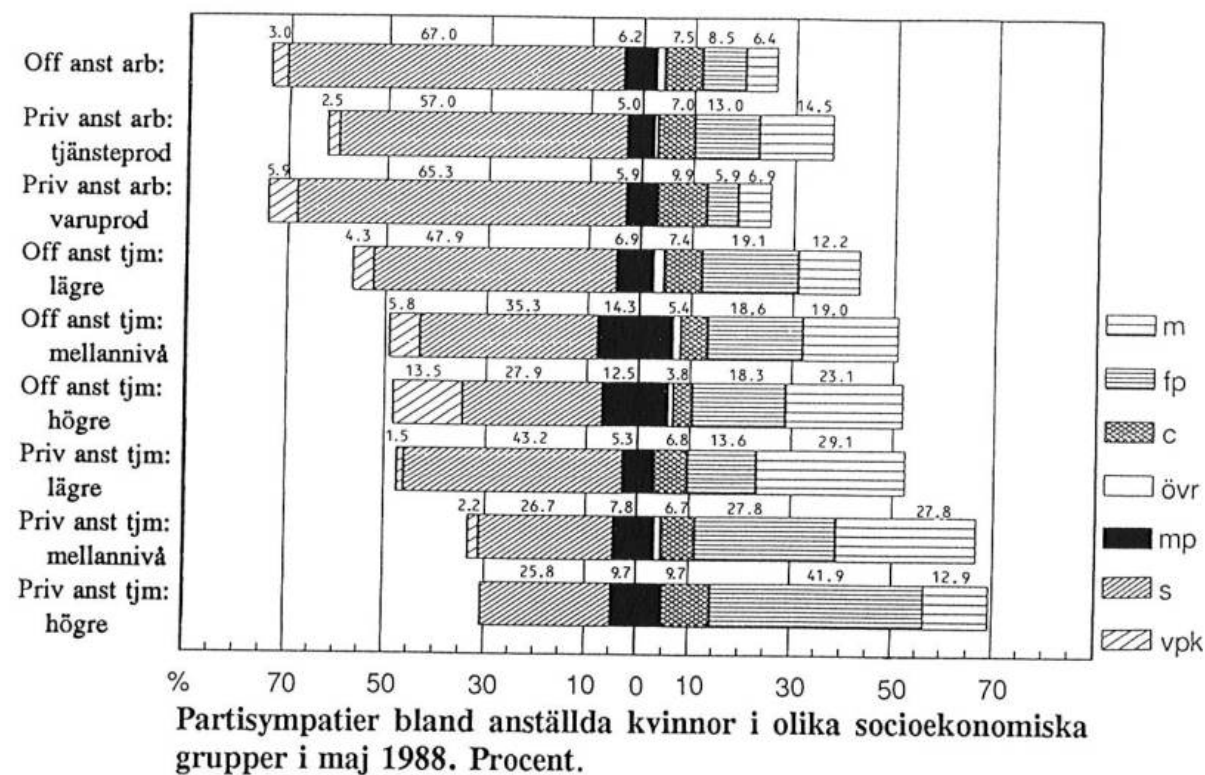
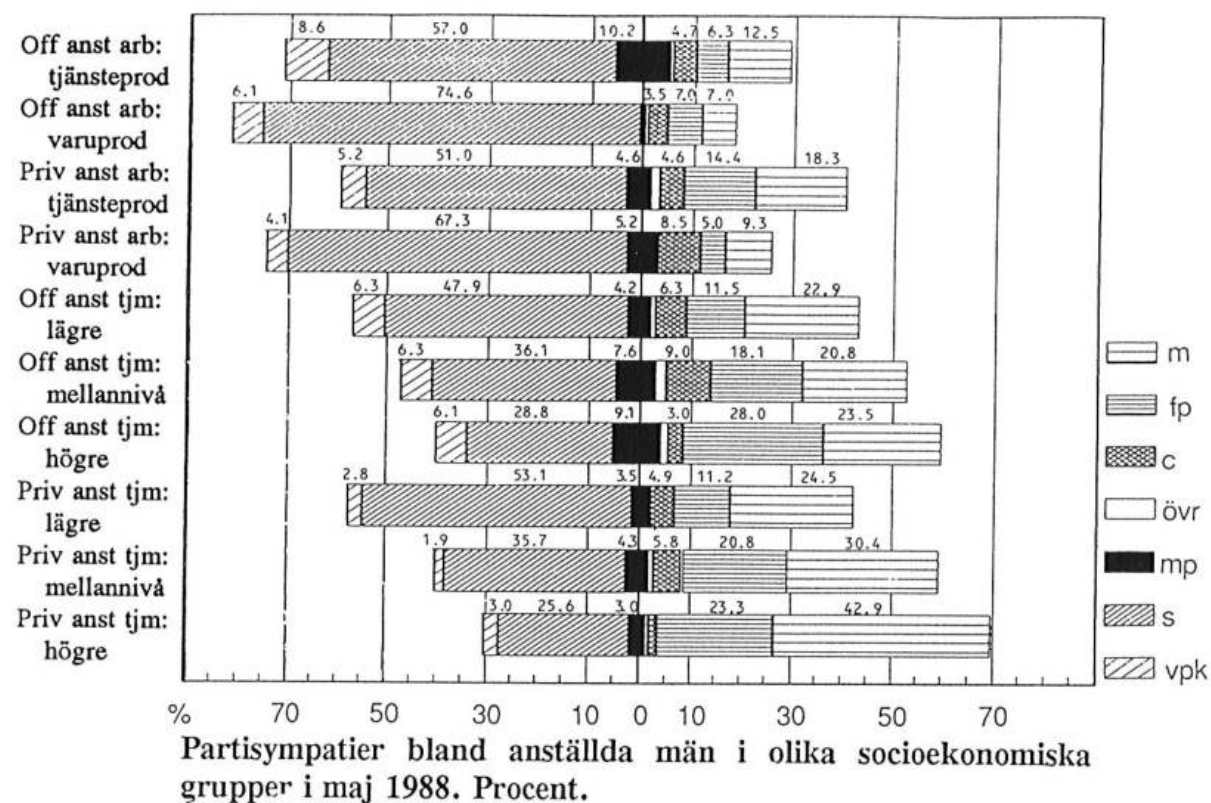
Kvinnorna sympatiserade med miljöpartiet i nästan dubbelt så stor utsträckning som männen. Sympatierna för vart och ett av de övriga partierna utom centerpartiet var i stort sett lika för kvinnor och män.

- A Offentligt anställda tjänstemän på mellannivå
- B Offentligt anställda tjänstemän på lägre nivå
- C Privat anställda tjänstemän på högre nivå
- D Privat anställda tjänstemän på mellannivå
- E Privat anställda arbetare - tjänsteproducerande

14. Jämför männen och kvinnorna som var offentligt anställda tjänstemän på högre nivå. Hur mycket större var andelen som sympatiserade med de tre borgerliga partierna - m, fp och c - bland männen än motsvarande andel bland kvinnorna?

- A 11,5 procentenheter
- B 9,3 procentenheter
- C 5,0 procentenheter
- D 4,7 procentenheter
- E 2,7 procentenheter

PARTISYMPATIER

Källa: SCB. Valfärdsbulletinen, Nr 3, 1988.

9. Vid vilken mätstation och vilket år uppmättes den största nederbörds mängden för januari månad respektive för september månad?

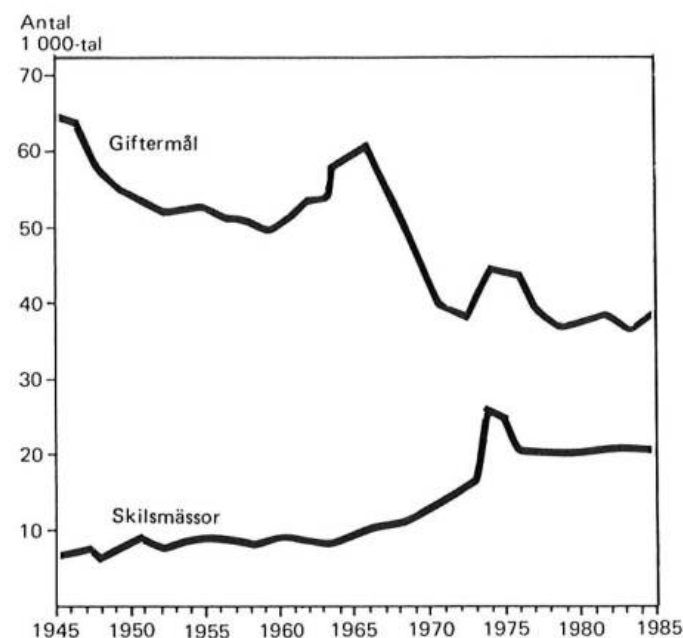
Januari		September	
A	Göteborg år 1867	Växjö	år 1945
B	Göteborg år 1867	Härnösand	år 1937
C	Göteborg år 1867	Umeå	år 1872
D	Umeå år 1873	Härnösand	år 1937
E	Umeå år 1873	Umeå	år 1872

10. Vilken mätstation beskrivs?

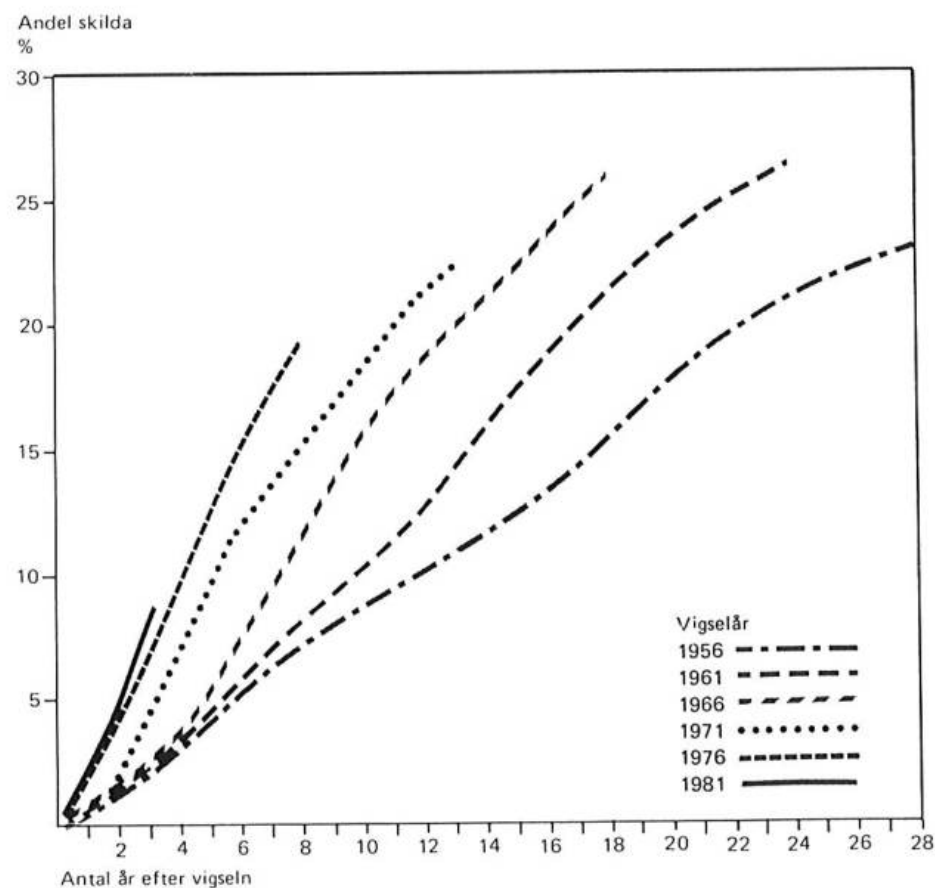
Första mätningen av nederbörds mängden gjordes år 1860. Den största sammanlagda nederbörds mängd som uppmätts för något år var drygt 840 mm, och under detta år föll ungefär 20 procent av årsnederbörden i november.

A	Piteå
B	Nyköping
C	Falun
D	Skara
E	Lund

ÄKTENSKAP OCH SKILSMÄSSOR I SVERIGE

Antal giftermål och skilsmässor under åren 1945--1985.

Andel skilda efter viss tid för äktenskap ingångna 1956, 1961, 1966, 1971, 1976 och 1981.

11. Vilken tidsperiod avses?

I början av perioden ökade antalet giftermål per år, men under de sista fyra åren minskade antalet, så att det vid periodens slut var ungefär 10 000 färre än vid periodens början.

- A 1945--1955
- B 1955--1965
- C 1960--1970
- D 1970--1980
- E 1975--1985

12. Efter hur många år var 20 procent av äktenskapen som ingicks år 1956 upplösta?

- A Cirka 12 år
- B Cirka 14 år
- C Cirka 18 år
- D Cirka 20 år
- E Cirka 22 år

18. De största industribranscherna i Sverige är livsmedelsindustrin, pappersindustrin och verkstadsindustrin. Vilken av branscherna sysselsätter flest personer?

- (1) Livsmedelsindustrin och verkstadsindustrin sysselsätter tillsammans 4,7 gånger så många som pappersindustrin.
 (2) Vad avser antalet sysselsatta var förhållandet pappersindustrin/verktadsindustrin 1/4 och förhållandet pappersindustrin/livsmedelsindustrin 10/7.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

19. I december 1988 fanns 1 775 408 personer med tilläggspension i Sverige. Bland dessa personer finns såväl ålders- som förtidspensionärer. Hur stor andel av personerna med tilläggspension var manliga ålderspensionärer?

- (1) Av personerna med tilläggspension var 56 procent kvinnor.
 (2) Männen med tilläggspension som inte var ålderspensionärer utgjorde 9 procent av samtliga med tilläggspension.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

20. Den totala konsumtionen av ost i Sverige under år 1982 utgjordes dels av 113 000 ton som tillverkats i Sverige, dels av ost som importerats. Hur många ton importerad ost konsumerades?

- (1) I genomsnitt konsumerade var och en 14,2 kg ost varav 1,3 kg hade importerats.
 (2) Av den ost som konsumerades var relationen mellan svensktillverkad och importerad ost 9,9 : 1.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

Högskoleprovet

©

DELPROV 2: NOG

Anvisningar

Varje uppgift innehåller en fråga markerad med fet stil. Uppgiften kan även innehålla viss information. Därefter följer två påståenden, (1) och (2), som också innehåller information. Din uppgift är att avgöra hur mycket information, utöver den som anges i inledningen, som behövs för att besvara frågan. Prova de olika svarsförslagen noggrant innan du besvarar frågan.

Svarsförslagens innebörd

A i (1) men ej i (2) =	Den information som ges i (1) är tillräcklig. Enbart informationen i (2) räcker inte till.
B i (2) men ej i (1) =	Den information som ges i (2) är tillräcklig. Enbart informationen i (1) räcker inte till.
C i (1) tillsammans med (2) =	För att få tillräcklig information <i>måste</i> man använda både påstående (1) och (2). Enbart (1) eller enbart (2) ger ej tillräcklig information.
D i (1) och (2) var för sig =	Antingen (1) eller (2) kan användas, eftersom båda var för sig innehåller tillräckligt mycket information.
E ej genom de båda påståendena =	Inte ens genom att utnyttja både (1) och (2) kan man få tillräcklig information.

Övningsexempel

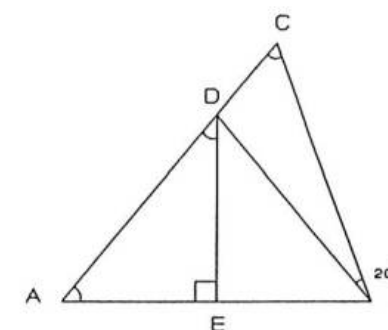
DE är mittpunktsnormal till AB, d v s delar AB i två lika stora delar. Hur stor är vinkeln ACB?

- (1) Vinkeln BAC är 52°

- (2) Vinkeln ADE är 38°

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

Eftersom vinkelsumman i en triangel är 180° räcker informationen i påstående (1) för att besvara frågan. Informationen i påstående (2) är också tillräcklig. Eftersom båda påståendena var för sig innehåller tillräcklig information är svarsförslag D rätt.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske inom provtiden.

MARKERA TYDLIGT!

Om du inte kan lösa en uppgift, bör du ändå alltid markera det svarsförslag som verkar mest rimligt.

Du får inget avdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 20 uppgifter.

Provtid: 40 minuter.

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

1. Hur många av Sveriges 1,8 miljoner barn bor inte i radhus eller villa?

- (1) De barn som bor i radhus eller villa är dubbelt så många som de som inte bor i radhus eller villa.
- (2) Två tredjedelar av barnen bor i radhus eller villa.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

2. År 1988 fanns sammanlagt 10 735 853 nötkreatur, får, svin och höns i Sverige. Vilket av de fyra djurslagen var störst i antal?

- (1) Antalet svin var större än det sammanlagda antalet får och nötkreatur.
- (2) Det sammanlagda antalet får och nötkreatur var mindre än antalet höns.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

3. Två varor A och B är till salu. Hur många procent dyrare är A än B?

- (1) Om priset på A sänks med 20 procent och priset på B höjs med 20 procent, kostar A lika mycket som B.
- (2) Om priset på A sänks med 1/3 kostar A och B lika mycket.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

15. Ett damfotbollslag har i genomsnitt gjort 1,5 mål per match. Hur många matcher har laget spelat?

- (1) Om laget i nästa match gör 2 mål, har laget i genomsnitt gjort 1,6 mål per match.
- (2) Om laget i nästa match gör 1 mål, har laget i genomsnitt gjort 1,4 mål per match.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

16. Av de anställda inom den primärkommunala sektorn arbetar de flesta med socialt arbete. Hur många personer arbetade inom den primärkommunala sektorn i mars 1989?

- (1) 57 procent av de anställda inom den primärkommunala sektorn arbetade med socialt arbete i mars 1989.
- (2) Av de anställda kvinnorna inom den primärkommunala sektorn arbetade 294 792 med socialt arbete i mars 1989.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

17. X och Y är två positiva heltal. Vilka är talen?

- (1) Fem X är lika med tre Y.
- (2) Differensen mellan Y och X är fyra.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

12. Anita, Boel och Christina väger sig. Anita väger 5 kg mer än Boel. **Hur mycket väger Christina?**

- (1) Boel och Christina väger tillsammans 91 kg.
(2) Anita och Christina väger tillsammans 96 kg.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

13. År 1988 var inbetalningarna till den allmänna sjukförsäkringen 62 185 miljoner kr medan utbetalningarna var 66 282 miljoner kr. **Med hur många procent ökade den inbetalda summan till sjukförsäkringen under perioden 1983 - 1988?**

- (1) Under perioden 1983 - 1988 ökade inbetalningarna med i genomsnitt 5 325 miljoner kr per år.
(2) Med 1983 som basår (index=100) var år 1988 indextalet för den inbetalda summan 175.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

14. **Hur stor är befolkningstätheten, dvs antal invånare per ytenhet, i Sverige?**

- (1) Sverige har 0,33 % av jordens landyta.
(2) Sverige har 0,19 % av jordens befolkning.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

4. En cykeltävling pågick under två dagar. Den första dagens sträcka var 128 km och den andra dagens var 172 km. **Vilken sluttid hade segraren?**

- (1) Segraren använde 1 h 36 min längre tid på den andra sträckan än på den första.
(2) Segraren hade på den första sträckan en genomsnittlig hastighet av 42 km/h. Han genomförde den andra sträckan på 4 h 39 min.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

5. Elförbrukningen under februari 1983 var 9 procent större än under februari föregående år. Den ökade förbrukningen täcktes av vattenkraft, kärnkraft, konventionell värmekraft och importerad kraft. **Vilken av de fyra energikällorna utnyttjades mest för att täcka den ökade förbrukningen?**

- (1) Den ökade förbrukningen täcktes till 45 % av kärnkraft, konventionell värmekraft och importerad kraft.
(2) Den ökade förbrukningen täcktes till 89 % av vattenkraft och kärnkraft.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

6. A, B och C utgör hörn i en rätvinklig triangel. Vinkeln ABC är den största vinkeln i triangeln. **Hur stor är triangelns area?**

- (1) Triangelns längsta sida är 20 cm.
(2) Sidan BC är 5 cm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

7. Var det fler anställda inom industrin år 1985 än år 1982?

- (1) Mellan åren 1985 och 1987 minskade antalet anställda inom industrin med 5 262 personer.
- (2) Mellan åren 1982 och 1987 minskade antalet anställda inom industrin med 19 197 personer.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

8. I en påse finns sammanlagt 25 kulor. De kulor som inte är röda är svarta. Om man slumpmässigt väljer en kula ur påsen har alla kulor samma sannolikhet att bli valda. Vilken är sannolikheten för att den första kulan som tas ur påsen är röd?

- (1) Det finns 15 svarta kulor i påsen.
- (2) Antalet svarta kulor i påsen är 5 fler än antalet röda kulor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

9. I en nybyggd stadsdel fanns ett parkeringsområde. Hur många parkeringsplatser fanns på området?

- (1) På området var 3 platser lediga vilket innebar att 94 procent av platserna var upptagna.
- (2) Om var tionde plats på området hade varit ledig, skulle 90 procent av platserna ha varit upptagna.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

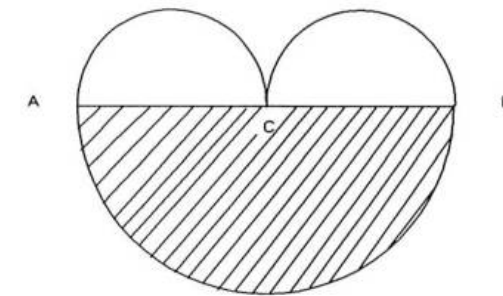
10. Ur en skål plockades ett visst antal sockerbitar. Därefter fylldes skålen på med nya bitar. Hur många sockerbitar fanns i skålen innan man började plocka bitar ur den?

- (1) Man fyllde på skålen med hälften så många bitar som man tidigare hade plockat ur den. Skålen kom nu att innehålla 27 bitar.
- (2) Man fyllde på skålen med 12 bitar, vilket var hälften så många bitar som man tidigare hade plockat ur den.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

11. Den undre streckade delen av figuren är en halvcirkel. Den övre delen av figuren utgörs av två halvcirklar. Hur långa är de två övre halvcirkelbågarna tillsammans?

- (1) C är mittpunkten på diametern AB.
- (2) Cirkelbågen AB på den streckade halvcirkeln är 8 cm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena